

PÄÄTÖS**Nro** 146/2016/1**Dnro** LSSAVI/41/04.08/2014

Annettu julkipanon jälkeen

12.10.2016

ASIA Iso-Saapasnevan turvetuotantoalueen ympäristölupa, Lappajärvi**HAKIJA** Vapo Oy
PL 22
40101 Jyväskylä**HAKEMUS** Vapo Oy on 11.3.2014 aluehallintovirastoon saapuneella ja sittemmin täydentämällään hakemuksella pyytänyt ympäristölupaa Iso-Saapasnevan 189,8 ha:n suuruisen uuden alueen turvetuotantoon Lappajärven kunnassa.**SOVELLETTAVA LAKI**

Koska hakemus on tullut vireille ennen 1.9.2014, päätöksessä on sovellettu ympäristönsuojelulain (86/2000) säännöksiä muuten kuin muutoksenhaun osalta.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 1 momentin 7 d) kohdan mukaan luvanvaraista toimintaa on turvetuotanto ja siihen liittyvä ojitus, jos tuotantoalue on yli 10 ha. Aluehallintovirasto on ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:n 1 momentin 7 c) kohdan nojalla toimivaltainen viranomaisen turvetuotantoa koskevassa asiassa.

HAKEMUKSEN SISÄLTÖ**Toimintaa koskevat luvat, sopimukset ja alueen kaavoitustilanne**

Hankealueella ei ole aikaisempaa ympäristölupaa tai siihen rinnastettavia päätöksiä.

Pääosa hankealueesta on hakijan omistuksessa (tilat 403-402-2-254, 403-402-8-304, 403-402-8-209, 403-402-8-289, 403-403-9-5, 403-403-1-126, 403-403-1-130, 403-403-1-132, 403-403-1-124, 403-403-1-128, 403-401-

14-128, 403-401-14-86, 403-401-14-76, 403-401-14-78, 403-401-14-82, 403-401-14-74, 403-401-14-88, 403-401-14-80, 403-401-14-37, 403-401-14-14, 403-401-14-30, 403-401-14-31 ja 403-401-14-123). Lisäksi hakijan on vuokrannut määräalat tiloista 403-403-1-20 (31.12.2022 saakka), 403-403-1-67 (31.12.2021 saakka), 403-401-14-27 (31.12.2021 saakka) ja 403-405-3-128 (31.12.2021 saakka) sekä laskuojaa varten noin 1,3 ha:n määräalan tilasta 403-401-14-31 (31.12.2043 saakka).

Hankealueella on voimassa ympäristöministeriön 23.5.2005 vahvistama Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava. Hankealuetta koskevan suunnittelumääräyksen III mukaan turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset siten, että kokonaiskuormitus pysyy nykyisellä tasolla. Lisäksi koko maakuntaa koskevan suunnittelumääräyksen I mukaan turvetuotantoon tulee ottaa ensisijaisesti entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojitettuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- tai kulttuuriarvot eivät ole valtakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä. Vieresjoen ympäristö ja Lappajärven ranta on merkitty maakuntakaavassa kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi. Kulttuuriympäristön ja maiseman arvot on huomioitava alueella siten, että arvojen säilyminen varmistetaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Hankealueella ei ole yleis- tai asemakaavaa. Vieresjoen alaosalla ja Lappajärvessä Vieresjoen laskukohdalla on voimassa kunnanvaltuuston 15.11.2004 hyväksymä Lappajärven kulttuurimaisema- ja rantayleiskaava. Vieresjoen alaosan ranta-alueet on merkitty kaavassa osin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi ja osin maisemallisesti arvokkaiksi peltoalueiksi. Vieresjoen laskukohdassa on merkintä venevalkamasta.

Ympäristövaikutusten arviointi (YVA)

Ympäristövaikutusten arvioinnista (YVA) annetun lain 4 §:n 1 momentin ja valtioneuvoston ympäristövaikutusten arvioinnista antaman asetuksen 6 §:n 1 momentin kohdan 2 e mukaisesti hankkeeseen on sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Menettely on tehty vuosien 2008–2011 aikana. Arvioinnin yhteysviranomaisena toiminut Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on antanut lausuntonsa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (YVA-selostus) 5.7.2011. Lausunnon mukaan arviointiselostusta voidaan pitää riittävänä, jos lausunnossa esitetyt täsmennykset otetaan huomioon jatkotarkastelussa.

Toiminta

Yleiskuvaus toiminnasta

Iso-Saapasenvan suunniteltu tuotantoala tuotettavat auma-alueet (11 ha) mukaan lukien on 189,8 ha. Alueella on kahdeksan tuotantolohkoa: L31 (25,2 ha), L32 (8,5 ha), L41 (13,5 ha), L42 (27,2 ha), L51 (17,8 ha), L52 (41,5 ha), L61 (54,9 ha) ja L62 (1,2 ha). Eristysojien rajaamalla alueella sijaitsevat lisäksi tukikohta-alue sekä laskeutusaltaat ja pumppausallas.

Alueen kuntoonpano kestää 1–3 vuotta. Tuotantovaihe kestää noin 20–30 vuotta. Alueella tuotetaan jyrsinpolttoturvetta ja ympäristöturvetta. Turve kerätään mekaanisella kokoojavaunulla, toisioerottimella varustetulla imuvaunulla tai HAKU-menetelmällä. Keskimääräinen vuosituotantomäärä on noin 95 000 m³ päätuotetta jyrsinpolttoturvetta. Kysynnän mukaan voidaan tuottaa myös palaturvetta.

Tuotannon loputtua tarpeettomat rakenteet poistetaan ja alue siistitään. Vuokra-alueet palautetaan maanomistajille asianmukaisin katselmuksin vuokrasopimusten edellyttämässä kunnossa. Hakija kunnostaa omistamansa alueet uuteen maankäyttöön mahdollisimman pian toiminnan päätyttyä.

Vesien käsittely ja päästöt vesistöön

Kuivatusvesien käsittelyyn kuuluvat sarkaojen lietetaskut, sarkaojapidättimet, padottavalla rakenteella varustetut neljä laskeutusallasta sekä pumpausallas ja ympärivuotisesti käytössä oleva pintavalutuskenttä. Kaikki neljä laskeutusallasta sijaitsevat vierekkäin.

Pintavalutuskenttä

Pintavalutuskenttä sijaitsee ojitetulla alueella. Kentän pinta-ala (16 ha) on noin 7,7 % valuma-alueensa (206,8 ha) pinta-alasta.

Kuivatusvedet johdetaan kentälle kentän pinnan alapuolelle upotettavaa paineputkea pitkin. Vesi jaetaan kentälle sen länsisivua pitkin osin paineputkeen tehtävien reikien kautta ja osin jako-ojan avulla. Paineputken käyttö mahdollistaa tarpeen vaatiessa myöhemmät parannukset veden jakamiseen, kuten haarojen tekemisen paineputkeen pienemmällä putkella.

Pintavalutuskentän alue on valtaosin karuista suotyypeistä kehittyntä muuttumaa ja turvekangasta (jäkälä- ja varputurvekangas). Kentän keski-osassa esiintyy luonnontilainen keidasrämeläikku. Puustona on valtaosin mäntyä, joka on paikoin harvaa ja kituvaa ja jonka kasvu on voimakkainta kentän keskiosassa. Pintavalutuskentän ojat eivät ulotu mineraalimaahan. Ojat tukitaan oikovirtausten estämiseksi.

Pintavalutuskentän alueen turvepaksuus vaihtelee 360–560 cm. Turpeen pintakerros (50 cm) on valtaosin heikosti maatunutta (luokat 1–4), mutta paikoin maatumisen on edennyt pidemmälle. Turpeen pintakerroksen (1–10 cm) fosforipitoisuuden keskiarvo oli kymmenen näytteen keskiarvona 687 mg/kg kuiva-ainetta (k-a) (vaihteluväli 400–970 mg/kg k-a), alumiinipitoisuus 1 259 mg/kg k-a (vaihteluväli 830–1 900 mg/kg k-a), rautapitoisuus 3 520 mg/kg k-a (vaihteluväli 1 600–9 400 mg/kg k-a) ja mangaanipitoisuus 20 mg/kg k-a (vaihteluväli 8–60 mg/kg k-a). Hakijan mukaan alue soveltuu turpeen ominaisuuksien perusteella hyvin pintavalutukseen.

Puhdistustehovaatimukset

Hakija esittää, että tuotantoalueelta lähtevän veden ainepitoisuuksille asetettaisiin seuraavat ympärivuotisen keskiarvona laskettavat pitoisuusrajat: kiintoaine 8 mg/l, kokonaisfosfori 80 µg/l ja kokonaistyppeä 1 800 µg/l. Esitetyt raja-arvot perustuvat Iso-Saapasnevan ennakkotarkkailuun sekä Pöyryn (2013) ”Turvetuotantoalueiden vesistökuormituksen arviointi” -selvitykseen, jossa on esitetty laskelmat eri vesienkäsittelyrakentein toimivien turvetuotantoalueiden keskimääräisestä veden laadusta Länsi-Suomessa vuosina 2003–2011.

Hakija katsoo, että vastaanottavan vesistön kannalta tuotantoalueelta lähtevän veden laatu on ratkaiseva. Pelkästään viimeiseen vesienkäsittelyrakenteeseen kohdistuvaan puhdistustehovaatimukseen liittyy hakijan näkemyksen mukaan monia ongelmia, kuten alueen muiden vesienkäsittelyrakenteiden puhdistusvaikutuksen jääminen huomiotta, kentälle tulevan veden hyvä laatu, yläpuolisen näytteenottoaikan sijoittaminen ja kaksinkertainen (vesienkäsittelyrakenteen ylä- ja alapuolinen) tarkkailu.

Hakijan esityksen mukaan raja-arvot tulisi saavuttaa kolmantena vuotena kentän käyttöönotosta, jolloin kentän voidaan arvioida kasvittuneen ja rakenteiden vakiintuneen. Jos pitoisuusrajoja ei saavuteta kahtena peräkkäisenä vuotena, hakija esittää Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle suunnitelman vesienkäsittelyn tehostamisesta.

Päästöt vesistöön

Hakija on arvioinut Iso-Saapasnevan ensimmäisen kuntoonpanovuoden sekä tuotannon aikaiset ravinne- ja kiintoainepäästöt sekä orgaanisen aineksen päästöt kemiallisena hapenkulutuksena (COD_{Mn}) mitattuna Pöyryn (2012) selvityksessä ”Turvetuotantoalueiden vesistökuormituksen arviointi” esitettyihin ominaiskuormituslukuihin perustuen seuraavasti:

Toiminnan vaihe		Kiintoaine kg/a	Kok.P kg/a	Kok.N kg/a	COD _{Mn} kgO ₂ /a
Kuntoonpanovaihe 1. vuosi	<i>Bruttopäästö</i>	8 520	104	1 940	71 080
	<i>Nettopäästö</i>	6 170	76	1 320	14 620
Tuotantovaihe	<i>Bruttopäästö</i>	5 400	49	1 520	38 310
	<i>Nettopäästö</i>	3 950	35	1 180	4 570

Pöly, melu ja liikenne

Turvetuotannon suurimmat pölypäästöt ajoittuvat keräys- ja aumausvaiheisiin, jolloin käsitellään kuivaa turvetta. Suurimmat päästöt työtuntia kohden aiheutuvat kuormauksesta hakumenetelmällä ja turpeen käännoystä. Kaluston ja menetelmien kehittymisen myötä pölyhaitat ovat vähentyneet, mutta turvepölyä voi silti yhä levitä ajoittain tuotantoalueen läheisyyteen. YVA-selostuksessa esitetyn arvion mukaan turvepöly voi yksinään aiheuttaa viihtyvyyssrajan ylittäviä laskeumia noin 100 m:n etäisyydellä tuotantoalueesta. Noin 300 m:n etäisyydellä tuotantoalueesta turvepöly voi muodos-

taa noin puolet haittaa aiheuttavasta pölymäärästä. Kilometrin etäisyydellä tuotantoalueesta turvepöly ei enää sanottavasti lisää laskeumaa.

Melua syntyy työkoneista ja raskaiden kuljetusajoneuvojen liikkumisesta. Työvaiheista eniten melua aiheuttavat kunnostusjyrsintä ja tasausruuvin käyttö. Työkoneiden melu keskittyy kesän tuotantopäiviin ja on ajoittain ympärivuorokautista. YVA-selostuksessa esitetyn arvion mukaan meluimpien työvaiheiden aikana asuin- ja virkistysalueille asetettu melun päiväjän ohjearvo (55 dB) voi ylittyä noin 200–300 m:n etäisyydellä tuotantoalueesta ja yöajan ohjearvo (50 dB) noin 500 m:n etäisyydellä tuotantoalueesta.

Polttoturve toimitetaan asiakkaille pääasiassa marras-huhtikuussa, minä aikana kuljetuksia on noin 790. Ympäristöturvetta toimitetaan asiakkaille ympäri vuoden tilausten mukaan. Turvekuljetukset liikennöidään hankealueen pohjoisosan länsipuolelta rakennettavaa tietä pitkin Pitkäsälontielle ja edelleen seututielle 751.

Varastointi ja jätteet

Polttoöljyä kuluu tuotantokauden aikana noin 85 000 l. Lisäksi käytetään voiteluöljyä noin 570 l sekä muita voiteluaineita noin 125 kg. Polttoöljy varastoidaan siten, että se ei vahinkotapauksissa pääse leviämään vesistöön tai pohjaveteen. Voiteluaineet varastoidaan tukikohta-alueella niille varuissa paikoissa.

Tuotannossa syntyy jäteöljyä noin 570 l, kiinteää öljyjätettä 100 kg, akkujätettä 30 kg, sekajätettä 3 m³, aumamuovia 4 750 kg ja rautaromua 400 kg. Jätteet säilytetään tilapäisesti asianmukaisissa tiloissa ja toimitetaan käsiteltäväksi toimijalle, jolla on oikeus vastaanottaa kyseistä jätettä. Hakemussuunnitelman liitteenä olevassa kaivannaisjätteen jätehuolto-suunnitelmassa on selvitetty kantojen ja muun puuaineksen, kivien, kivennäismaiden sekä lietteiden määrät ja käyttö.

Paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT) ja ympäristön kannalta paras käytäntö (BEP)

Hakijan arvion mukaan esitetty kuivatusvesien puhdistus on parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista ja suunnitelman mukaisella pintavalutuskentällä on erinomaiset toimintaedellytykset. Hakijan mukaan kaikki mahdollisuudet vesien johtamiseksi pintavalutukseen mahdollisimman vähän ojitetulle alueelle on selvitetty. Vesien kemikalointia koskevan suunnitelman esittäminen ei hakijan näkemyksen mukaan ole hankkeen tässä vaiheessa tarpeen.

Tuotanto on suunniteltu harjoitettavaksi ja työmaaliikenne järjestetty siten, että asutukselle ei aiheudu kohtuutonta pöly- tai melurasitusta. Toiminnassa syntyvien jätteiden tilapäinen säilytys ja toimittaminen käsittelyyn ja hyötykäyttöön on suunniteltu voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Tuotantoalue, sen ympäristö ja toiminnan vaikutukset ympäristöön

Tuotantoalueen nykytila

Hankealue on pääosin ojitettua, eriasteisesti muuttunutta puustoista suota. Suoalueen ojitamattomina säilyneet alueet eivät ole yhtenäisiä.

Asutus ja maankäyttö

Iso-Saapasneva sijaitsee noin 10 km Lappajärven keskustaaajamasta pohjois-koilliseen. Alle kilometrin säteellä hankealueesta ei ole asutusta. Lähin suurempi kyläkeskus on hankealueen lounaispuolella sijaitseva Övermarkin kylä. Hankealueen pohjoispuolella lähimmillään noin 300 m:n etäisyydellä hankealueesta sijaitsee Pihlajalampi. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tehdyssä asukastiedustelussa lähiseudun asukkaat ilmoittivat käyttävänsä hankealuetta mm. marjastukseen ja sienestyskseen sekä metsästykseseen ja retkeilyyn. Hakijan arvioin mukaan pitkästä etäisyydestä johtuen toiminnasta ei aiheudu asutukselle pöly- tai meluhaittaa. Myöskään Pihlajalammelle ei hakijan mukaan aiheudu toiminnasta pöly- tai meluhaittaa.

Hankealuetta ympäröivät pääosin talousmetsät ja ojitetut suoalueet. Välittömästi hankealueen pohjoispuolella sijaitsee hakijan vuonna 2010 ympäristöluvan saanut Iso-Saapasnevan pohjoisosan 61 ha:n turvetuotantoalue. Hankealueen länsipuolella lähimmillään noin 120 m:n etäisyydellä kulkee Pitkänsalontie ja eteläpuolella lähimmillään noin 370 m:n etäisyydellä Övermarkintie. Lähimmät peltolohkot sijaitsevat Saapaskankaan takana noin 200 m:n etäisyydellä tuotantoalueen rajasta sekä Kniivilänsaaren länsipuolella noin 320 m:n etäisyydellä tuotantoalueesta. Pelloille ei hakijan näkemyksen mukaan aiheudu toiminnasta pölyhaittaa, sillä hankealueen ja peltojen välissä on puustoista aluetta ja Saapaskankaan harjanne on korkea. Tuotantoalueen ja peltojen väliset alueet eivät ole hakijan hallussa.

Happamat sulfaattimaat

Potentiaalisesti happamien sulfaattimaiden esiintymistä hankealueen pohjamaassa selvitettiin analysoimalla maaperänäytteiden rikkipitoisuudet sekä näytteiden pH-arvon muutos inkuboinnin aikana kolmelta pisteeltä pintavalutuskentän alueelta ja neljältä pisteeltä varsinaiselta tuotantoalueelta. Kaikki varsinaiselle tuotantoalueelle sijoittuvat näytteet otettiin välittömästi turvekerroksen alapuolisesta pohjamaasta. Sulfidiriskialueen laajuutta arvioitiin maaperäanalyysien tulosten sekä GTK:n pohjamaalajikartan avulla.

Hakijan mukaan hankealueen hiesupohjainen eteläosa on riskialuetta. Hakijan mukaan potentiaalisesti happamat pohjamaat eivät aiheuta akuuttia riskiä, sillä turvekerros on riskialueella paksuimmillaan ja lisäksi riskialueella sijaitsee pintavalutuskenttä.

Riskialueella pyritään välttämään kivennäismaahan ulottuvaa kaivua. Mikäli tämä katsotaan välttämättömäksi, seurataan pohjamaan ominaisuuksia ja

veden pH-arvon muutosta kaivutöiden aikana aktiivisesti, jolloin sulfidisedimentit voidaan todeta ajoissa. Yksinkertaisin tapa välttää sulfidisedimenttien hapettumista on pitää vesienkäsittelyrakenteiden vesipinta niin ylhäällä, että pohjamaat ovat ympärivuotisesti veden peitossa. Toissijaisesti voidaan käyttää veden pH-arvoa nostavia kemikaaleja. Tuotantosaroille ja sarkaojiin jätetään vähintään 10 cm:n turvekerros, joka hakijan mukaan on todettu riittäväksi ehkäisemään pohjamaan hapettumista.

Luonto ja suojeluarvot

Hankealueen läheisyydessä ei ole Natura-alueita eikä muita luonnonsuojelualueita. Lähimmät Natura-alueet sijaitsevat yli 10 km:n etäisyydellä hankealueesta.

Hankealueen sisältävällä noin 250 ha:n alueella on tehty YVA-menettelyn aikana linnustوسelvitys, joka sisälsi neljä maastokäyntiä (14.5., 15.5., 3.6. ja 11.6.2008). Lisäksi YVA-menettelyn aikana on tehty kasvillisuusselvitys, joka sisälsi kaksi maastokäyntiä (8.7. ja 9.7.2010). Maastossa inventointiin hankealueen lisäksi sen reuna-alueet noin 200 m:n säteellä. Luontoselvityksiä on täydennetty yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antaman lausunnon perusteella tarkentamalla tietoja alueella sijaitsevasta kalasääsken pesästä, esittämällä lajien levinneisyyteen ja elinympäristövaatimuksiin perustuva selvitys luontodirektiivin liitteessä IVa mainittujen lajien esiintymisestä hankealueella sekä tekemällä perhos-, rämeristihämähäkki ja saukkoselvitykset. Perhosselvitys tehtiin 27.5.2012–15.8.2012 käyttäen syöttirysiä ja tekemällä kuusi maastokäyntiä perhosten esiintymisen kannalta otollisimmaksi todetuilla hankealueen osilla. Rämeristihämähäkin esiintymistä selvitettiin kahdella maastokäynnillä (27.5. ja 13.6.2012) lajin esiintymisen kannalta otollisimmaksi todetuilla hankealueen osilla. Saukon esiintymistä selvitettiin maastossa 20.12.2012 kulkemalla Vieresjoen vartta hankealueelta alaspäin joen keskivaiheille. Hakija on edelleen ympäristölupahakemuksen käsittelyn aikana täydentänyt direktiivilajiselvitystä viitasammakoselvityksellä. Selvitys tehtiin 12.5.2014 kudunaikaisen esiintymisen kannalta keskeisimmiksi todetuilla alueilla, joista kaksi sijaitsi hankealueella ja yksi Pihlajalammen ympäristössä.

Hankealue sijoittuu Pohjanmaan vietto- ja rahakeitaiden alueelle. Alue on pääosin (90 %) ojitettua, eriasteisesti muuttunutta puustoista suota. Ojitettujen alueiden yleisimmät suotyyppit ovat jäkälä- ja varputurvekangas, lisäksi tavattiin eriasteisesti muuttunutta rämettä. Hankealueen ojitamattomalla osalla on paikoin säilynyt keidassuolle tyypillisiä kermi- ja kuljukuvioita. Ojitamattomilla alueilla esiintyy pienehköillä aloilla vaarantunutta lyhytkorsinevaa, kalvakkanevaa ja saranevaa sekä silmälläpidettävää kulju- ja rimpinevaa. Alueelta ei tavattu uhanalaisia, rauhoitettuja tai silmälläpidettäviä kasvilajeja eikä luonnonsuojelulain tai vesilain nojalla suojeltavia luontotyyppisiä tai metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. YVA-selostuksessa esitetyn arvion mukaan hankkeen vaikutukset kasvillisuudelle eivät ole lajiston ja tyyppien monipuolisuuden, edustavuuden, luonnontilaisuuden tai uhanalaisuuden kannalta merkityksellisiä.

Linnustoselvityksen mukaan hankealueen erilaiset biotoopit mahdollistavat runsaan määrän lintulajeja. Pesiviä lajeja löytyi alueelta 19. Näistä viisi kuuluu eri suojeluluokituksiin (EU:n lintudirektiivin lajit: kapustarinta, kurki ja liro; Suomen erityisvastuulajit: teeri, kuovi ja liro; IUCN-luokitus: teeri (NT) ja pohjansirkku (VU); alueellinen uhanalaisuus: liro). YVA-selostuksessa esitetyn arvion mukaan turvetuotannon myötä alueen lajimäärä tulee köyhtymään. Aikaisemman seurannan perusteella hankealueella ei ole suurta merkitystä muuttolintujen levähdysalueena.

Linnustoselvityksessä Iso-Saapasnevan hankealueella todettiin sijaitsevan sääksen pesäpuu. Yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antaman lausunnon mukaan sääksen pesästä on merkintä viranomaisrekisterissä ja pesä on säännöllisessä seurannassa. YVA-selostuksesta kuulemisen aikana jätetyssä mielipiteessä on ilmoitettu sääksen pesimähavainnosta. Yhteysviranomaisen lausunnon mukaan pesä on tarkastustietojen perusteella ollut viime vuosina asumaton. Pesä sijaitsee kuitenkin avoimella paikalla, josta on hyvä näkyvyys ja jota ei uhkaa ympäröivän puuston kasvu. Lausunnon mukaan sääksi saattaa tulevaisuudessa pesiä alueella. Lausunnon mukaan puun ympärille tulisi jättää vähintään 500 m:n suojavyöhyke, joka takaa sen, että ympäristössä tapahtuva toiminta ei estä tai häiritse linnun pesintää alueella. Hakija on tarkastanut pesän elokuussa 2011, jolloin pesäainekset olivat olleet pudonneet maahan. Kesällä 2012 puuhun on rakennettu tekopesä. Pesä sijaitsee hakemuksen mukaisen tuotantoaluearjauksen sisäpuolella. Luonnontieteellisen keskusmuseon sääksirekisterin mukaan sääksi on kohentanut pesää vuonna 1994. Vuosina 1995–1999 luonnontieteellinen keskusmuseo ei ole tarkistanut pesää. Vuosina 2000–2002, 2008, 2010 ja 2012–2014 tehdyillä tarkastuksilla pesä on ollut asumaton. Tekopesä on ollut kunnossa vuonna 2014.

Perhosselvityksen mukaan alueen arvo suoperhosten elinalueena on melko vaatimaton. Hankealueelta löydettiin yksi uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneeksi (VU) arvioitu perhoslaji, luumittari. Rämeristihämähäkkiselvityksessä hankealueelta ei tavattu lajia.

Vieresjoen yläjuoksulla esiintyy elinvoimainen saukkokanta. Saukon esiintyminen Vieresjoella vahvistettiin jälkihavainnoin maastokäynnin yhteydessä vuonna 2012. Saukko suosii elinympäristönään vedenlaadultaan hyviä, erityisesti virtaavia vesistöjä, joissa on sille riittävästi ravintoa. Vieresjoen vedenlaadun heikentyminen entisestään turvetuotannon vaikutuksesta voi vaikuttaa heikentävästi saukkokantaan. Hakijan mukaan saukon elinpiiri on kuitenkin laaja ja se voi liikkua vesistöjen välillä pitkiäkin matkoja. Lähimmät saukon elinympäristöiksi soveltuvat vesistöt sijaitsevat noin 5–10 km etäisyydellä hankealueesta.

Viitasammakkoselvityksessä alueelta ei tavattu lajia. Epävarmuustekijänä selvityksessä mainittiin talven ja kevään 2014 poikkeukselliset sääolosuhteet, jotka ovat voineet vaikuttaa sammakoiden talvehtimiseen ja kutuaktiivisuuteen. Jos viitasammakoita selvityksen tuloksesta huolimatta esiintyisi hankealueella, voisi niillä selvityksen mukaan olla edellytyksiä elää myös tuotantoalueella. Viitasammakot näyttäivät kelpuuttavan kutupaikoikseen

hyvinkin humuspitoisia altaita, kuten turvetuotantoalueen pintavalutusken-
tät, sarkaojat ja paloaltaat. Myöskään Pihlajalammissa mahdollisesti elä-
viin viitasammakoihin Iso-Saapasnevan turvetuotannolla ei siten selvityk-
sen mukaan olisi vaikutusta.

Pohjavesialueet

Hankealueen pohjoispuolella noin 1,2 km:n etäisyydellä hankealueesta si-
jaitsee Kotikankaan I-luokan pohjavesialue (1005204). Hankealueen länsi-
puolella noin 2 km:n etäisyydellä hankealueesta sijaitsee Lintukankaan I-
luokan pohjavesialue (1040305). Hakijan arvioin mukaan turvetuotannolla
ei ole merkittävää vaikutusta pohjavesialueisiin.

Muinaismuistot

Hankealueella on tervahauta, joka sijaitsee lohkojen L51 ja L52 välisellä
alueella varsinaisen tuotantoalueen ulkopuolella. Tervahauta säilytetään
hankkeessa koskemattomana.

Vesistö

Vesistö ja sen tila

Hankealue sijaitsee Ähtävänjoen (47) ja Kruunupyynjoen (48) vesistöalu-
eiden rajalla. Karttatarkastelun perusteella noin 115,4 ha tuotantoalueesta
sijaitsee Vierresjoen keskiosan alueella (47.072), noin 8,5 ha Markinpuron
valuma-alueella (47.074) ja noin 65,9 ha Raisjoen valuma-alueella
(48.007). Koko tuotantoalueen kuivatusvedet johdetaan laskuojaa pitkin
Vierresjokeen ja edelleen Lappajärveen. Vierresjoen keskiosan alueen pin-
ta-ala on 35,10 km² ja Vierresjoen valuma-alueen (47.07) pinta-ala 98,2
km².

Vierresjoen virtaamaksi joen keskiosalla Markinpuron kohdalla on arvioitu
MHQ 3,93 m³/s, MQ 0,40 m³/s ja MNQ 0,01 m³/s ja joen laskussa Lappa-
järveen MHQ 7,2 m³/s, MQ 0,74 m³/s ja MNQ 0,02 m³/s. Lappajärven vir-
taamaksi laskussa Väljokeen on arvioitu MHQ 112,1 m³/s, MQ 11,53 m³/s
ja MNQ 0,35 m³/s.

Hakemuksen vedenlaatutietoja on koottu seuraavaan taulukkoon.

	ajankohta	kok.P µg/l	kok.N µg/l	kiintoaine mg/l	COD mgO ₂ /l	pH
laskuoja (ennakko- tarkkailu)	2012–2014	92 (30–370)	1 400 (1 000–2 500)	7,1 (1,4–46)	85 (49–129)	4,6 (4,0–5,2)
		keskiarvo n=36 (vaihteluväli suluissa)				
tuotanto- alueen oja (ennakko- tarkkailu)	2012–2014	53 (15–120)	1 600 (1 200–2 800)	2,9 (0,8–9,1)	86 (72–107)	4,6 (4,1–5,9)
		keskiarvo n=15 (vaihteluväli suluissa)				
Vierresjoki, ylä	2005–2013	95 (46–200)	1 200 (760–2 000)	8,9 (1,7–18)	42 (22–80)	6,1 (5,0–7,2)
		keskiarvo n=27 (vaihteluväli suluissa)				
Vierresjoki, ala	2000–2009	108–175	1 206–2 020	8,6–30	33–52	6,0–6,6
		vuosikeskiarvon vaihteluväli				
Lappajärvi	2000–2008	21	661	2,2	-	6,7–7,4
		keskiarvo				

Iso-Saapasnevan laskuojan vesi on ennakkotarkkailutulosten perusteella hapanta, runsashumuksista ja ravinnepitoisuuksiltaan rehevää/erittäin rehevää.

Vierresjoen (pituus 14,4 km, valuma-alue 98,2 km²) vesi on lievästi hapanta, runsashumuksista ja rehevää/erittäin rehevää. Joen veden laatu on heikentynyt merkittävästi 70- ja 80-luvulla mm. lannoitteiden käytön, soiden ojituksen lisääntymisen ja turkistarhauksen myötä. Joki on perattu 80-luvulla. Jokea kuormittavat nykyisin metsätalous, turkistarhaus, peltoviljely sekä turvetuotanto. Vierresjokeen johdetaan Pankarinpuron kautta Vapo Oy:n Korpisalonnevan turvetuotantoalueen kuivatusvedet noin 33 ha:n alalta.

Lappajärvi (pinta-ala 14 500 ha, suurin syvyys 38 m, keskisyvyys 7,4 m) on suhteellisen kirkasvetinen järvi. Vesi vaihtuu järvessä hyvin hitaasti viipymän ollessa lähes kolme vuotta. Pitkä viipymä ja kuormitusta lisäävä maankäyttö ovat johtaneet Lappajärven rehevöitymiseen. Järven syvänteissä on todettu kerrostuneisuuskausien lopulla hapenpuutetta ja järvessä esiintyy sinileväkukintoja. Lappajärven lähivaluma-alueella (47.03) ei ole turvetuotantoalueita. YVA-selostuksen laatimisaikana Vapo Oy:llä on ollut Lappajärven kaukovaluma-alueella (47.04, 47.05, 47.07, 47.08 ja 47.09) tuotannossa 980 ha ja kuntoonpantavana 156 ha tuotantoalueita. Vapo Oy on YVA-selostuksen laatimisaikana arvioinut, että vuoden 2015 loppuun mennessä tuotannosta poistuu noin 250 ha.

Kalasto ja kalastus

Vierresjoen ja Lappajärven kalastoa ja kalastusta on selvitetty YVA-menettelyn aikana kalastusalueelle ja osakaskunnille suunnatulla kalastustiedustelulla (2009) sekä Vierresjoella tehdyllä sähkökalastuksella ja koera-

vustuksella (syksy 2009). YVA-selostuksessa on lisäksi esitetty muista lähteistä saatuja tietoja purkuvesistön kalastosta. Hakija on edelleen yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antaman lausunnon perusteella täydentänyt tietoja Vieresjoen merkityksestä siian ja mateen kutualueena sekä täsmentänyt tietoja Lappajärveen tehdyistä kalaistutuksista. Seuraavassa esitetyt tiedot perustuvat edellä mainittuihin selvityksiin.

Vieresjoella on Lappajärven lähialueen suurimpana purona kalataloudellisia edellytyksiä, mutta huono vedenlaatu heikentää kalojen elinmahdollisuuksia joessa. Kalastustiedusteluvastausten mukaan joella kalastaa vuosittain n. 20 henkilöä kotitarpeeksi katiskoilla, heitto-/perhovavoilla, mato-ongilla ja koukuilla. Joessa esiintyviä kalalajeja ovat ahven, hauki, lahna, made, siika, särki ja taimen. Vuonna 2009 neljällä koealalla tehdyssä sähkökalastuksessa ja kolmessa kohteessa tehdyssä koeravustuksessa saaliiksi saatiin ainoastaan yksi made. Saaliin määrään vaikutti todennäköisesti jonkin verran töiden myöhäinen ajankohta. Hakijan Etelä-Pohjanmaan kalatalouskeskukselta saaman tiedon mukaan Vieresjoen veden laatu on tällä hetkellä mateen ja siian lisääntymisen kannalta todennäköisesti riittävän hyvä. Hakijan Järviseudun kalastusalueelta saaman tiedon mukaan Vieresjokea voidaan pitää kalataloudellisesti merkittävänä poikastuotantoalueena Lappajärven kalastolle. Made ja siika käyttävät Vieresjokea kutualueenaan. Poikaset eivät kasva täysikasvuiseksi joessa, vaan laskeutuvat Lappajärveen.

Lappajärvi on kalataloudellisesti erittäin merkittävä järvi. Kalastustiedusteluvastausten mukaan järvellä kalastaa vuosittain n. 2 700 henkilöä. Ammattimaisesti järvellä kalastaa 20 henkilöä ja sivuammattikalastusta harjoittaa 100 henkilöä. Loma-asukkaiden ja matkailijoiden osuus kalastajista on noin 1 000 henkilöä. Kalastukseen käytettäviä pyydyksiä ovat pilkkionki, vetouistin, verkko, mato-onki, heitto-/perhovapa, katiska, koukku ja rysä/paunetti. Saaliiksi saadaan ahventa, haukea, kuhaa, kuoretta, lahnaa, madetta, muikkua, siikaa, särkeä ja taimenta. Ravustus on nykyisin Lappajärvellä kielletty rapukannan elvyttämiseksi. Lappajärveen on istutettu viime vuosina järvitaimenta, kuhaa, järvilohia ja siikaa. Kuhan ja siian istutukset ovat onnistuneet hyvin, mutta taimen kärsii sopivien virtavesien puutteesta.

Kalastustiedustelussa sekä Vieresjoen että Lappajärven vedenlaadun kannalta haitallisimmaksi tekijöiksi koettiin turvetuotanto, metsä- ja suo-ojitukset sekä metsätalous. Lappajärvessä myös vesistön säännöstely koettiin haitalliseksi.

Vesistön käyttö

Lappajärvellä on suuri paikallinen ja alueellinen virkistyskäyttömerkitys. Järven rannoilla on vakituista asutusta sekä loma-asutusta ja matkailuyrityksiä. Järveä käytetään kalastuksen lisäksi veneilyyn ja uimiseen.

Vaikutukset vesistöön ja sen käyttöön

Hakemuksessa on esitetty seuraava arvio tuotantoalueen päästöjen aiheuttamista pitoisuuslisäyksistä (brutto) vuoden keskivirtaamatilanteessa sekä kesän keskialivirtaamatilanteessa.

			kiintoaine mg/l	kok.P µg/l	kok.N µg/l	COD _{Mn} mgO ₂ /l
Vierresjoki Markinpuron kohdalla	MQ	kuntoonpano 1.vuosi	0,7	8,1	152	5,6
		tuotanto	0,4	3,8	119	3,0
	MQN (kesä)	kuntoonpano 1.vuosi	2,9	22,8	404	19
		tuotanto	1,2	13,1	309	12
Vierresjoki laskussa Lappajärveen	MQ	kuntoonpano 1.vuosi	0,4	4,4	83	3,0
		tuotanto	0,2	2,1	65	1,6
	MQN (kesä)	kuntoonpano 1.vuosi	1,2	9,6	171	8
		tuotanto	0,5	5,5	130	5,0
Lappajärvi laskussa Välijokeen	MQ	kuntoonpano 1.vuosi	0,02	0,3	5	0,20
		tuotanto	0,01	0,1	4	0,10
	MQN (kesä)	kuntoonpano 1.vuosi	0,08	0,6	11	0,5
		tuotanto	0,03	0,4	8	0,3

Hakijan mukaan laskennallisen arvion perusteella Iso-Saapasnevan päästöillä on merkittävin vaikutus laskuojan ja Vierresjoen veden laatuun. Keski- virtaamatilanteessa Iso-Saapasnevan nettopitoisuusvaikutus Vierresjoen kokonaisfosforipitoisuuteen on hakijan arvioin mukaan noin 2 %, kokonaistyyppipitoisuuteen noin 3–4 % ja orgaanisen aineksen määrään (kemiallisena hapenkulutuksena COD_{Mn} mitattuna) noin 1–2 %. Kesän keskialivirtaamatilanteessa kuivatusvesien vaikutus on selvästi havaittavissa Vierresjoen yläosalla fosforin, typen ja orgaanisen aineksen osalta. Useamman vuorokauden kestävät vähävirtaiset jaksot eivät kuitenkaan hakijan mukaan tarkastelujakson 2000–2011 perusteella ole Vierresjoessa kovinkaan yleisiä. Hakijan mukaan Iso-Saapasnevan päästöjen vaikutus Lappajärveen ja Välijokeen on hyvin vähäinen. Ähtävänjokeen asti päästöillä ei ole vaikutusta.

Vierresjoen pH on ollut ajoittain alhainen. Hakijan mukaan Iso-Saapasnevalta voidaan odottaa purkautuvan melko hapanta vettä, sillä Iso-Saapasnevan pohjoisosalta Raisjoen valuma-alueen suuntaan johdetavat kuivatusvedet ovat olleet keskimääräistä happamampia (pH keskimäärin 5,2). Hakijan näkemyksen mukaan Iso-Saapasnevan kuivatusvesillä ei kuitenkaan ole havaittavaa vaikutusta Vierresjoen happamuuteen. Suovesien happamuus johtuu hakijan mukaan useimmiten humuksesta, joka toisaalta toimii myös puskuriyhdisteenä.

Hakijan mukaan turvetuotannon kuormitus vaikuttaa vesistössä samansuuntaisesti kuin maa- ja metsätaloudesta sekä haja-asutuksesta aiheutuva kuormitus. Vierresjoen vedenlaatu on jo nykyisin heikko, eivätkä Iso-Saapasneva päästöt siten hakijan mukaan olennaisesti heikennä joen vedenlaatua tai kalojen elinolosuhteita. Hankkeen arvioidaan vaikuttavan vesistön virkistyskäyttöön lähinnä virkistyskalastusta haittaavan pyydysten likaantumisen kautta.

Yhteisvaikutus muiden kuormittajien kanssa

Hakemuksen mukaan Iso-Saapasnevan, Korpisalonnevan ja Julkunevan yhteenlaskettu bruttokuormitus (nettokuormitus suluissa) Vierresjokeen olisi tuotantovaiheessa: 7 550 (5 515) kg/a kiintoainetta, 68 (48) kg/a kokonaisfosforia, 2 130 (1 645) kg/a kokonaistyppeä ja 53 500 (6 386) kg O₂/a orgaanista ainetta (COD_{Mn}). Kuormituksen laskennallinen pitoisuusvaikutus Vierresjoen laskussa Lappajärveen keskivirtaamatilanteessa olisi seuraava (bruttopitoisuusvaikutus ilmoitettu ensin, nettopitoisuusvaikutus ilmoitettu suluissa): kiintoaine 0,32 (0,24) mg/l, kokonaisfosfori 2,9 (2,1) µg/l, kokonaistyyppi 91 (71) µg/l ja COD_{Mn}, 2,3 (0,3) mgO₂/l. Hakijan mukaan turvetuotannon kuivatusvesien aiheuttamat pitoisuuslisät ovat Vierresjoen nykyiseen vedenlaatuun nähden niin vähäisiä, että ne eivät mainittavasti heikennä Vierresjoen vedenlaatua.

Lappajärveen kohdistuvaa turvetuotannon kuormitusta on tarkasteltu hankkeen YVA-selostuksessa Vapo Oy:n omien turvetuotantoalueiden sen hetkisen tuotantotilanteen perusteella. Vapo Oy:n turvetuotantoalueiden Lappajärvessä aiheuttamaksi pitoisuuslisäksi on arvioitu 0,6 µg/l kokonaisfosforia, 16,6 µg/l kokonaistyppeä ja 47,8 mg/l kiintoainetta.

Vesienhoitosuunnitelma

Valtioneuvosto on hakemuksen vireilläoloaikana 3.12.2015 hyväksynyt Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuosiksi 2016–2021.

Iso-Saapasnevan purkuvesistö kuuluu vesienhoitosuunnitelmassa Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen toimenpideohjelmaan, jonka mukaan uusi turvetuotanto tulee ohjata jo ojitetuille tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneelle alueelle niin, että turvetuotannosta on mahdollisimman vähän haittaa vesien tilalle, pohjavesille sekä luonnon monimuotoisuudelle. Uusien turvemaiden sijoittamisessa tulee käyttää valuma-aluekohtaista suunnittelua, jossa huomioidaan kokonaisvaltaisesti valuma-alueen kuormitus ja alapuolisen vesistön tila sekä herkkyys turvetuotannosta aiheutuvalle lisäkuormalle. Vuoteen 2021 mennessä kaikille toiminnassa oleville turvetuotantoalueille suositellaan kuivatusvesien käsittelymenetelmäksi ympärivuotisesti toimivaa pintavalutuskenttää ja/tai kemiallista käsittelyä. Myös turvetuotannossa tulee huomioida happamien sulfaattimaiden aiheuttamien vesistöhaittojen ennaltaehkäisy.

Vierresjoen ekologinen tila on luokiteltu toimenpideohjelmassa tyydyttäväksi ja kemiallinen tila hyvää huonommaksi. Toimenpideohjelman mukaan joen ekologinen tila on noussut vesienhoidon edellisestä suunnittelukaudesta yhdellä luokalla, mutta kyseessä on ennemminkin luokittelukriteereistä johtuva muutos kuin varsinainen tilan parantuminen. Vähäiset koskijaksot yliarvioivat koko joen tilaa. Vierresjoen hyvän tilan saavuttaminen edellyttää selkeää ravinnekuormituksen vähentämistä.

Toimenpideohjelman mukaan Vieresjoen vedenlaatu luokituu huonoksi. Kalaston perusteella joki luokituu välttävään, pohjalevien perusteella tyydyttävään ja pohjaeläimistön perusteella erinomaiseen tilaan. Joen ravinnepitoisuudet ovat hyvin korkeat. Fosforin osalta pitoisuudet kuuluvat Pohjanmaan korkeimpiin. Hyvän tilan saavuttaminen edellyttää yli 50 %:n kokonaisfosforipitoisuuden vähentämistä verrattuna toimenpideohjelman laatusajankohdan pitoisuustasoon.

Lappajärven ekologinen tila on luokiteltu toimenpideohjelmassa tyydyttäväksi ja kemiallinen tila hyväksi. Toimenpideohjelman mukaan järven tilaluokituksessa ei ole tapahtunut muutosta edelliseen vesienhoidon suunnittelukauteen verrattuna. Pitkään jatkunut hidas ravinne- ja klorofyllipitoisuuden pienentyminen vaikuttaa kuitenkin järvessä pysähtyneen. Toimenpideohjelman mukaan on mahdollista ja luultavaa, että järvi on muuttunut vuosikymmenten saatossa humuspitoisemmaksi, mikä vaikuttaa järven tyypittelyn kautta sen luokitukseen. Lappajärven osalta tavoitteena onkin hyvän ja tyydyttävän rajaa alemmat ainepitoisuudet. Toimenpideohjelman mukaan hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tavoitteena on ravinne- ja klorofyllipitoisuuksien lasku (20 %), levähaittojen loppuminen tai harvinaistuminen, elinvoimainen ja monipuolinen kalasto sekä veden tummumisen pysäyttäminen.

Ympäristöriskit

Tulipalo on merkittävin turvetuotantoalueen onnettomuusriski. Tuotantoalueelle laaditaan pelastussuunnitelma ja henkilökunnalle ja työmaalla toimiville yrittäjille annetaan koulutusta tulipalontorjunnassa. Iso-Saapasnevalle ei arvioida olevan maaperän tai pohjaveden saastumisvaaraa. Mahdolliset polttoaine- tai öljyvuodot ovat melko helposti kerättävissä pois turvekentältä.

Rankkasateiden aiheuttama vesiensuojelurakenteiden rikkoontuminen aiheuttaisi poikkeuksellisen suuren kiintoaine- ja ravinnekuormituksen. Onnettomuuksien estämiseksi penkereitä, oja ja vesiensuojelurakenteita tarkkaillaan säännöllisesti. Vettä padottuu rankkasadeajankohtina laskeutusaltaisiin ja sarkaojiin, mikä pienentää alueelta tulvatilanteissa lähteviä vesi- ja ainemääriä.

Iso-Saapasnevan toiminnalle otetaan ympäristövahinkovakuutus.

Toiminnan ja sen vaikutusten tarkkailu

Käyttötarkkailu toteutetaan tarkkailemalla vesienkäsittelyrakenteiden toimivuutta sekä pitämällä käyttöpäiväkirjaa, johon merkitään tiedot tuotantoalueen toiminnasta sekä toimintaolosuhteista.

Päästötarkkailua tehdään pintavalutuskentän alapuoliselta mittapadolta. Kuntoonpanovaiheessa näytteet otetaan 1.5–31.12. kahden viikon välein, 1.1.–31.3. kuukauden välein ja kevättulvan aikaan viikoittain. Tuotantovaiheessa noudatetaan Vapo Oy:n läntisen Suomen turvetuotantoalueiden

käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelmassa vuosille 2014–2018 määritettyä ympärivuotista tarkkailurytmiä.

Pintavalutuskentän tehoa voidaan tarkkailla kentän ylä- ja alapuolelta otettavin näyttein. Mikäli ympäristöluvassa määrätään lähtevän veden pitoisuudelle raja-arvo, voidaan ylä- ja alapuolisen näytteen sijasta kerätä ainoastaan kentän alapuolisia näytteitä.

Vesistötarkkailua esitetään tehtäväksi Vieresjoesta kahdesta havaintopisteestä kolmesti vuodessa (maalis-toukokuussa, elokuussa ja syys-lokakuussa) otettavin näyttein.

Kalataloudellista tarkkailua esitetään tehtäväksi osana Ähtävänjoen, Kruunupyynjoen ja Purmonjoen kalataloudellista yhteistarkkailua.

Vahinkoja estävät toimenpiteet

Kalatalousmaksu

Purkuvesistön nykytila, vesistön paikallinen kalataloudellinen arvo ja alueen muu turvetuotanto kokonaisuudessaan huomioiden hakija arvioi Iso-Saapasnevan kuormituksen kalataloudellisten haittavaikutusten ylittävän kompensatiotoimia edellyttävän vaikutustason. Kalataloudellisia haittoja esitetään kompensoitavaksi 950 euron vuosittaisella kalatalousmaksulla.

Korvaukset

Hakija arvion mukaan tuotantoalueen päästöistä vesistöön ei aiheudu korvattavaa vahinkoa tai haittaa.

HAKEMUKSEN KÄSITTELY

Hakemuksen täydennykset

Hakemusta on täydennetty 31.7.2014 mm. tarkentamalla tietoja pintavalutuskentästä, esittämällä arvio hakemuksessa esitetyn päästöarvion luotettavuudesta, tarkentamalla arvioita hankkeen pölyvaikutuksista, esittämällä selvitys happamien sulfaattimaiden esiintymisestä hankealueella, toimittamalla viitasammakkoselvitys, tarkentamalla arvioita päästöjen vesistövaikutuksista alivirtaamatilanteissa sekä tarkentamalla arvioita kuivatusvesien vaikutuksesta Vieresjoen pH-arvoon. Happamien sulfaattimaiden esiintymisselvitystä on edelleen täydennetty 25.9.2014. Täydennyksissä esitetyt tiedot on kuvattu tarkemmin Hakemuksen sisältö -osassa.

Hakemuksesta tiedottaminen

Hakemus on annettu tiedoksi kuuluttamalla aluehallintovirastossa sekä Lappajärven ja Vimpelin kunnissa 13.3.–13.4.2015 sekä erityistiedoksiantona asianosaisille. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettu 18.3.2014 Järvisuudun Sanomissa. Aluehallintovirasto on pyytänyt hakemuksen johdosta lausunnon Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökes-

kuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselta, Lappajärven kunnalta, Lappajärven kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, Lappajärven kunnan terveydensuojeluviranomaiselta, Vimpelin kunnalta, Vimpelin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimistolta.

Lausunnot

1) Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on ensisijaisesti vastustanut ympäristöluvan myöntämistä ja todennut lausunnossaan seuraavaa:

Luonnonsuojelu

Alueelta laadituissa luontoselvityksessä on kartoitettu kaikki hankealueen oleelliset lajit ja luontoarvot. Yhteysviranomaisen lausunnossa edellytetyt lisäselvitykset on laadittu pääpiirteissään pyydettyllä tavalla. Viitasammakkoselvityksen perusteella vaikuttaa todennäköiseltä, ettei lajia esiinny hankealueella. Myöskään saukkoa ei itse hankealueella esiinny, mutta purkuvesistönä toimivan Vieresjoen yläjuoksulla esiintyy elinvoimainen saukkokanta. Saukko on luontodirektiivin liitteen IV a tiukan suojelun laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan kielletty. Saukko on riippuvainen vesistön kalakannasta ja Iso-Saapasnevan suoalueella esiintyvät happamoittavat sulfidimaat voivat merkittävästi vaarantaa purkuvesistön laatua ja vaikuttaa näin kalakantoihin ja heikentää saukkojen elinoloja. Myös muodostuvat kiintoaineet voivat heikentää saukkojen elinoloja. Lupaharkinnassa on varmistettava, että hankkeesta ei aiheudu saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja heikentäviä vaikutuksia.

Perhosselvityksessä todettiin alueella esiintyvän vaarantuneeksi luokiteltuja lumimittareita ja taantuneeksi luokiteltuja rämekylmäperhosia. Suon käyttöönotto tuhoaisi kyseiset esiintymät. Suhteellisen keskellä hankealuetta on kalasääsken pesäpuu, joka on tiettävästi ollut viime vuodet asumaton. Kalasääski on pesimäaikaan (1.4–31.7) erittäin häiriöarka lintu, joka kuuluu luonnonsuojelulailla rauhoitettuihin lajeihin. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan rauhoitettujen lajien tahallinen häiritseminen, erityisesti niiden lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla on kielletty. Yhteysviranomaisen lausunnossa on edellytetty kalasääsken pesäpuun ympärille vähintään 500 m:n suojavyöhykettä. Korkein hallinto-oikeus on puolestaan ratkaisussaan KHO:2015:3 (Turpeenotto Höyläsalonnevalla) katsonut, että pesäpuuta ja sen elinympäristöä on pidettävä kalasääsken elämänkierron kannalta tärkeänä paikkana, ja että turpeenotosta aiheutuisi luonnonsuojelulain 39 §:ssä tarkoitettu seuraus. Tämän vuoksi turpeenottoa ei voitu sallia.

Lisäksi alueelta tavattiin EU:n lintudirektiivin lajeista kapustarinta, kurki ja liro, jotka tulkittiin pesiviksi. Alueella tavattiin myös teeriä (NT). Lisäksi ta-

vattiin edustavaa elinympäristöä indikoivina lajeina kuovi, kapustarinta ja pohjansirkku, joista jälkimmäisin on nykyisin vaarantunut (VU). Soidinselvitystä ei tehty.

Vuonna 2008 tehdyssä luontoselvityksessä on haastateltu paikallista metsästysseuraa, ja sen antamien tietojen perusteella alueella tavataan mm. metsäpeuroja ja teeriä soidinpaikkoineen. Metsäpeura on vasomisalueiden osalta häiriöherkkä. Suon tuotantoon otto supistaisi metsäpeurojen elin- aluereviiriä ja tuhoaisi mahdollisia teeren soidinalueita. Myös usean lintudirektiivilajin pesäreviiri katoaisi.

Hankealue sijaitsee Ähtävänjoen valuma-alueella. Ähtävänjoki on Natura 2000 -verkostossa valtakunnallisesti uhanalaisen nilviäisen esiintymien vuoksi. Lajin kanta joessa on jatkuvasti taantunut ja sen suotuisan suojelutason turvaaminen edellyttää mm. vesistön veden laadun parantamista. Kaikki joen veden laatua huonontavat hankkeet yhdessä ovat omiaan heikentämään Natura-alueen suojeluarvoja. Lupaharkinnassa on varmistettava, ettei hanke merkittävästi heikennä Natura-alueen suojeluarvoja.

Vesienhoito ja -suojelu

Iso-Saapasnevan turvetuotantoalueen kuivatusvesien vaikutusalueutta tulisi käytännössä olemaan koko alapuolinen Ähtävänjoen vesistö. Vieresjoessa tapahtuvasta veden itsepuhdistuksesta ei ole olemassa selkeää näyttöä, joten tuotannon kuivatusvesien vaikutusalueutta tulisi ensisijaisesti olemaan Vieresjoen lisäksi myös Lappajärvi. Tuotannon aiheuttama ravinnekuormitus ja orgaanisen aineen kuormitus (ja mahdollinen hapan kuormitus) kohdistuisivat Lappajärven pohjoisosaan. Tällä alueella veden viipymän järvestä voidaan arvioida olevan järven keskimääräistä veden viipymää (3 vuotta) lyhyempi. Vieresjoen suun sijainnin ja veden viipymän perusteella voidaan arvioida, että kuivatusvesien vaikutus kohdistuisi myös jossain määrin Välijokeen, lyhyen viipymän Evijärveen, Ähtävänjokeen ja Luodonjärveen.

Turvetuotannosta syntyvä kuormitus on suurimmaksi osaksi orgaanista ainesta, joka on selvästi keveämpää (ts. tiheys g/cm^3 on pienempi) kuin esimerkiksi pelloilta huuhtoutuvan savi tai muu epäorgaaninen aines. Tästä johtuen pitoisuusarvio aliarvioi kuormituksen määrää. Kuormituksen vaikutusalue on laaja ja esim. aikaisemmin vesistöön sedimentoitunut aine saattaa lähteä liikkeelle seuraavien ylivirtaamien aikana. Virtaavissa vesissä kiintoaine, erityisesti orgaaninen kiintoaine ja humus, kulkeutuu osittain virtauksen mukana pitkiä matkoja, yleensä koko virtavesijakson läpi. Kyrönjoella vuonna 2013 tehdyn selvityksen mukaan orgaaninen kiintoaine kulkeutuu kuormituslähteestä ja virtaamasta riippuen muutaman päivän–viikon kuluessa joen alajuoksulle saakka. Asian ongelmallisuutta lisää se, että laskeutuessaan tämä aines liettää pohjia, täyttää suvantoja sekä esimerkiksi kutusoraikkoja. Orgaaninen aines kuluttaa hajotessaan myös happea, toisin kuin epäorgaaniset aineet. Kasvanut orgaanisen aineksen pitoisuus, happamuus ja happipitoisuuksien muutos puolestaan suosivat elohopean metyloitumista. Veden väriarvojen muutos (brownification) joh-

taa lopulta ekosysteemitason muutoksiin vesistössä ja saattaa olla myös sosiaalinen ja taloudellinen ongelma vesistön käyttäjille tulevaisuudessa. Tämän vuoksi orgaaninen kiintoainekuormitus on selvästi suurempi ja vakavampi ongelma, kuin sama määrä epäorgaanisena aineena.

Valtioneuvoston vuonna 2009 vahvistamassa Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa vuoteen 2015 sekä Luodon- ja Öjanjärveen laskevien vesistöjen toimenpideohjelmassa on arvioitu yleisesti, että vesistöjen ekologisen tilan parantamiseksi tulee ihmisen toiminnasta aiheutuvaa kuormitusta vähentää noin 40 %. Ravinnekuormituksen vähentämistavoitteet on asiantuntija-arviona jaettu eri toimialoille siten, että turvetuotannon tulisi vähentää 50 % nykyisestä fosforikuormituksesta ja 25 % typpikuormituksesta. On arvioitu, että em. tavoite voidaan saavuttaa vuoteen 2015 mennessä, jos nykyisillä tuotantoalueilla toteutetaan nykykäytännön vesiensuojelutoimenpiteiden lisäksi lisätoimenpiteitä. Pienentämällä ravinnekuormitusta voitaneen saavuttaa myös kiintoainekuormituksen tavoite, joka on kirjattu toimenpideojelmaan yleisellä tasolla. Alueen vesistöjen kiintoainepitoisuudet ovat ajoittain haitallisen korkeita sekä pääuomissa että latvapuroissa. Toisen vesienhoidon suunnittelukauden (2016–2021) suunnitteluasiakirjojen kuuleminen päättyi maaliskuussa 2015. Luonnosvaiheessa olevien suunnitelmien tavoitteet ovat pääosin vastaavat kuin ensimmäisellä kaudella.

Lappajärveen laskevan Vieresjoen ekologinen tila arvioitiin ensimmäisellä vesienhoidon suunnittelukaudella välttäväksi. Toisen kauden suunnitelma-luonnoksessa ekologinen tila on tyydyttävä. Tärkein tilaa huonontava tekijä on veden fysikaalis-kemiallinen tila, joka on ravinteiden suhteen huono. Esim. veden fosforipitoisuus on lähes kuusinkertainen tavoitetasoon verrattuna. Vieresjoen vesi on ajoittain myös hapanta. Biologisten tekijöiden (pohjaeläimet, kalat ja piilevät) mukaan tila-arvio on hyvä.

Vieresjoen ekologinen tila ja etenkin veden laatu kertovat voimakkaasta hajakuormituksesta. Vieresjoen alueella on runsaasti maataloutta. Maankäyttö on yleensäkin varsin tehokasta, mm. metsäojitettuja alueita ja myös turvetuotantoaluetta on varsin paljon. Myös turkiseläintuotannon myötä syntyy vesistöihin kohdistuvaa kuormitusta. Ravinnekuormituksen lisäksi alueen vesistöjä kuormittaa kiintoaine- ja humuskuormitus, joka vaikuttaa vesistöjen tilaan humuspitoisuuden kasvun, liettymisen, mataloitumisen ja umpeenkasvun kautta. Kuormitus muuttaa olosuhteita vesistöissä mm. aiheuttaen sisäistä kuormitusta, joka kasvaa hiljalleen ja saattaa ajan mittaan muuttua suuremmaksi kuin ulkoinen kuormitus. Tämä kaikki aiheuttaa vesistöissä monenlaisia rehevyyshaittoja, haittoja vesistöjen käytölle sekä kalatalous- ja virkistyskäyttöarvon laskua.

Lappajärvi kuuluu suuriin humusjärviin ja sen veden viipymä on pitkä, noin kolme vuotta. Järven valuma-alue on laaja ja maataloutta on runsaasti, mikä on kuormittanut järveä. Maatalouden ohella muita kuormittajia ovat muun muassa metsätalous, turkiseläintuotanto, turvetuotanto sekä haja-asutuksien ja taajamien jätevedet. Myös teollisuuden jätevedet ovat aikaan kuormittaneet järveä. Järveä myös säännöstellään. Sisäisen kuormituksen

merkitys on kasvanut. Järven kalasto on jonkin verran muuttunut ja ilmentää tyydyttävää tilaa, mutta on kuitenkin varsin monipuolinen. Lajistoon kuuluu muun muassa muikkua, siikaa ja kuhaa. Järvessä tavataan myös useita reliktiäyriäislajeja. Järven syvänteissä esiintyy kerrostuneisuuskausien lopulla hapenpuutetta ja pintaveden ravinnepitoisuudet ovat kohonneet. Loppukesällä ja syksyisin järvessä on usein sinilevien- ja/tai koristelevien aiheuttamia kukintoja. Myös rantavyöhykkeellä on havaittu jonkin verran muutoksia heikompaan suuntaan.

Lappajärvellä on tehty pitkäjänteistä kunnostustyötä 2000-luvun alusta lähtien. Kunnostusten sekä valtakunnallisten vesiensuojelun tavoiteohjelmien ja ympäristötuen edellyttämien toimenpiteiden voidaan osaltaan katsoa edistäneen järven tilan hidasta kohentumista 1980-luvun lopulta lähtien. Viime aikoina vedenlaadun hyvä kehitys näyttäisi kuitenkin huolestuttavasti katkenneen ja kääntyneen jopa huonompaan suuntaan. Tämän vuoksi voidaan todeta, että järvi ei kestä lisäkuormitusta, vaan nykyistä kuormituksen tulisi vähentää entistä tehokkaammin. Lisäksi järven veden on havaittu tummuneen.

Valtioneuvoston vuonna 2009 vahvistamassa vesienhoitosuunnitelmassa Lappajärven ekologinen tila arvioitiin tyydyttäväksi. Fysikaalis-kemiallisten ominaisuuksien osalta Lappajärven vesi on tyydyttävällä tasolla, vaikka vesistössä on havaittu happiongelmia. Biologisten tekijöiden osalta järven vesikasvillisuus ja kalasto kuvaavat erinomaista tilaa, kasviplankton tyydyttävää tilaa sekä pohjaeläimistö välttävää tilaa. Ensimmäisen suunnittelukauden kemiallinen tila on hyvä. Toisen vesienhoidon suunnittelukauden esitys ekologiseksi tilaksi on edelleen tyydyttävä. Muutoksia kausien välillä on tapahtunut mm. kalaston (huonontunut) ja pohjaeläimistön (parantunut) tilassa. Veden laadun osalta järven fosforipitoisuus on lisääntynyt. Kemiallinen tila luokitellaan edelleen hyväksi.

Väljoki luokitellaan voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi ja sen ekologinen tila arvioitiin ensimmäisen suunnittelukauden vesienhoitosuunnitelmassa hyväksi. Tila-arvio perustuu parhaaseen saavutettavissa olevaan ekologisen tilaan.

Evijärvi on suurehko, matala, läpivirtaustyyppinen humusjärvi. Järvi on runsassaarinen ja sokkeloinen. Suurin osa järven vesistä ja siten myöskin kuormituksesta on peräisin Väljoesta. Järveä kuormittaa myös jätevesien rehevöittäjä Kirsinpäkki. Veden laatu onkin jonkin verran huonompi kuin Väljoessa. Selkävesien tila on parempi kuin veden vaihtuvuudeltaan heikompien lahtialueiden, jotka varsinkin talvisin kärsivät usein hapenpuutteesta. Kasviplanktonin osalta järvi luokituu hyväksi, vaikka sinileväkukintoja tavataan ajoittain. Vesikasvillisuus on järvellä melko runsasta. Evijärven kalasto on muuttunut selvästi viime vuosikymmeninä. Kalaston rakenne kuvaa vesistön rehevöitymistä. Vesienhoidon ensimmäisellä kaudella Evijärven ekologinen tila luokiteltiin tyydyttäväksi. Toisen suunnittelukauden ekologinen tila on myös tyydyttävä.

Ähtävänjoen luokitustulokset ovat ristiriitaisia kertoen erilaisista paineista. Ekologisen tilan laatutekijät näyttävät joen yläosalle kauttaaltaan hyvää tilaa, joen alaosalle pohjaeläimistön osalta erinomaista ja pohjalevien osalta tyydyttävää tilaa. Jäljellä olevat rakentamattomat kosket ovatkin varsin hyviä elinympäristöjä, vaikka jokea muuten on muutettu voimakkaasti. Joki on Natura-aluetta. Joessa on purotaimenta ja siellä esiintyy erittäin uhanalainen ja luonnonsuojelulailla rauhoitettu nilviäinen. Veden laadultaan Ähtävänjoki on pohjanmaan suurista joista paras: väriarvot sekä ravinne- ja kiintoainepitoisuudet ovat varsin alhaisia ja happamuushaittoja esiintyy lähinnä vain joen alaosalla. Tämä johtuu suurelta osin Lappajärven veden laatua tasaavasta vaikutuksesta. Veden laatu heikkenee alajuoksua kohden kuormituksen lisääntyessä ja alunmaiden vaikutusten kasvaessa. Happamuushaittoja esiintyy ajoittain. Joen suurimmat ongelmat ovatkin rakenteellisia: joen ekologinen toimivuus on häiriintynyt, sillä jokea on voimakkaasti rakennettu, joessa on patoja ja nousuesteitä ja sitä säännöstellään voimatalouden tarpeisiin. Säännöstely ja perkaukset ovat muuttaneet virtaamaolosuhteita, mikä osaltaan lisää esimerkiksi hyydetulvien riskiä. Ähtävänjoki luokitellaan voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi. Ähtävänjoen yläosa on luokiteltu tyydyttävään ekologiseen tilaan. Joen alaosan ekologien tila on välttävä. Pietarsaaren kaupunki ottaa raakaveden Ähtävänjoesta.

Vesienhoidon suunnittelussa Luodonjärvi on arvioitu voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi (padottu merenlahti), jolloin sen tavoitetilä asetetaan parhaaseen saavutettavaan tilaan (hyvä ekologinen tila). Ensimmäisellä suunnittelukaudella järven ekologien tila arvioitiin luokkaa tyydyttävä ja kemiallinen tila luokkaan hyvä. Edelleen arvioitiin, että hyvä ekologinen tila saavutetaan nykykäytännön lisäksi tehtävillä toimenpiteillä vuoteen 2021 mennessä. Toisen suunnittelukauden arvio ekologisesta tilasta on edelleen tyydyttävä. Kemiallisen tilan on alustavasti arvioitu olevan hyvää huonompi. Kemialliseen tilaan vaikuttaa kalojen (ahventen) elohopean laatuunormin ylittäminen. Luodonjärven ekologiseen tilaan, varsinkin vedenlaatuun, vaikuttaa oleellisesti jokien tuoma kuormitus, joka vaihtelee vuosien ja vuodenaikojen välillä merkittävästi. Myös rehevyystaso vaihtelee eri osissa järveä. Luodonjärvi on happamuuden suhteen erittäin kriittinen vesistö, sillä poikkeuksellisen suuri osa järven valuma-alueesta on hapanta sulfaattimaata ja järven luontainen puskurikyky (mm. lyhyt viipymä ja tilavuus) on alhainen. Rehevyteen vaikuttanee myös järven sisäinen kuormitus, sillä syvänealueilta on mitattu ajoittain alhaisia happipitoisuuksia. Luodonjärvi ja Öjanjärvi ovat tärkeitä virkistysalueita alueen ihmisille ja raakaveden lähde Pietarsaaren ja Kokkolan suurteollisuudelle. Lisäksi vesistö on Kokkolan kaupungin raakaveden varalähde.

Iso-Saapasnevan alueelle suunniteltu turvetuotantoalue lisäisi Ähtävänjoen vesistöalueen ravinne- ja etenkin kiintoainekuormitusta siinä määrin, että vesienhoitosuunnitelman tavoite turvetuotannosta aiheutuvan kuormituksen vähentämisestä jäisi toteutumatta. Tähän tavoitteeseen ei ainakaan päästä, jos tuotantoalueet alueella kasvavat.

Kuormitus

Turvetuotannolle on kansallisissa ohjelmissa ja vesienhoidon toimenpideohjelmissa esitetty kansallisia ja valuma-aluekohtaisia kuormituksen vähentämistavoitteita. Hankealuetta koskee maakuntakaavan suunnittelumääräys III, jonka mukaan turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava, että kokonaiskuormitusta pysyy nykyisellä tasolla. Tavoitteet on tarkoitus toteuttaa mm. parantamalla vanhojen tuotantoalueiden vesiensuojelua aina kun lupia uusitaan tai tarkistetaan. Tavoitteina on myös ohjata tuotantoa jo olemassa oleville alueille, näiden yhteyteen tai jo ojitetuille soille. Koska Iso-Saapasneva olisi uusi tuotantoalue, tulee sen mahdollista kuormitusta arvioida kriittisesti vastaanottavan vesistön kannalta koko tuotannon elinkaaren ajan, jälkikäyttö huomioiden. Tämä edellyttää vesiensuojelurakenteiden tarkkailua ja kunnossapitoa sekä etenkin ääritilanteisiin, kuten rankkasateisiin varautumista.

Kuormitusarviot on laskettu Pöyryn (2013) ominaiskuormituslukujen perusteella. Ominaiskuormituslukujen voidaan katsoa edustavan optimitilannetta ja näihin arvoihin pääseminen edellyttääkin vesiensuojelurakenteiden hyvää toimivuutta, valvontaa ja ylivirtaamatilanteisiin varautumista. Verrattaessa kuormitusarvioita vesienhoitolainsäädännön ja vesipuitedirektiivin tyyppikohtaisiin tavoitteisiin havaitaan, että arvioitu kuormitus tarkoittaisi keskivirtaamalla vedenlaatu muuttujasta riippuen n. 10–15 % kasvua Viesresjoen ravinne- ja kiintoainepitoisuuksiin. Valuma-alueen kuormitusta tulee arvioida vesienhoitolainsäädännön ja vesipuitedirektiivin (vesienhoitosuunnitelma) asettamiin tavoitteisiin, ei vesistön nykytilaan, perustuen jos se ei ole tavoitteiden mukaisella tasolla.

Iso-Saapasneva sijaitsee ainakin osittain happamilla sulfaattimailla (HS-maat). Näitä ei ole Pöyryn (2013) selvityksissä eritelty. Onkin mahdollista, että HS-mailla sijaitsevien tuotantoalueiden kuormitus on hyvin erityyppistä ominaiskuormitussoihin verrattuna, minkä vuoksi hakemuksen kuormituslaskelmiin on suhtauduttava varauksella. Lisäksi ominaiskuormituskertoimien perusteella lasketut luvut perustuvat optimitehoihin puhdistuksessa ja on epäselvää, miten lyhytaikaiset rankkasade- ym. tilanteet, jotka aiheuttavat suuren osan kuormituksesta, näkyvät laskelmissa. Iso-Saapasnevan pintavalutuskenttä on suunniteltu rakennettavaksi pääosin ojitetulle suolle. On todennäköistä, että Iso-Saapasnevan pintavalutuskentän puhdistusteho ei vastaa ojittamattoman suon puhdistuskykyä ja hakemuksessa esitetyt kuormituslaskelmat edustavat siten minimitasoa.

Kuormitusta arvioitaessa on huomioitava, että virtaama alueelta Viesresjokeen tulee lisääntymään haihtumisen vähenemisen lisäksi valuma-alueen muutoksen myötä. Karttatarkastelun perusteella Iso-Saapasnevan suunnitellusta tuotantoalueesta noin kolmasosa sijaitsee nyt Kruunupyynjoen valuma-alueella. Iso-Saapasneva käsittäisi n. 2 % Viesresjoen valuma-alueesta. Kokemuseräisesti tiedetään, että kun turvetuotannon valuma-alueosuus ylittää 2 %, alkaa vesistössä näkyä haitallisia vaikutuksia. Rakenteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että virtaamat hallitaan kaikissa valuntaolosuhteissa.

Toiminnanharjoittajan tulee tunnistaa toiminnasta aiheutuvat riskit ja poikkeustilanteet sekä ulkopuoliset riskit (mm. tulva) ja esittää riskinhallintatoimenpiteet, joilla riskit vähennetään hyväksyttävälle tasolle tai eliminoidaan.

Hakija on esittänyt vesiensuojelutavoitteita puhdistustehon suhteen käyttäen pitoisuusraja-arvoja. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää vesiensuojelurakenteiden tarkkailua ja kunnossapitoa sekä etenkin ääritilanteisiin, kuten rankkasateisiin varautumista. Mikäli tuloksista käy ilmi ongelmia virtaamahuippujen aikaan, on vesiensuojelua tältä osin tehostettava. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kiintoaineen ja humuspitoisuuden (COD) vähentämiseen. Jälkimmäiselle ei kuitenkaan ole tavoitteita asetettu. Pitoisuusraja-arvot tulee laskea virtaamapainotteisena vuosikeskiarvona. Nettolaskennassa on kiintoaineen taustapitoisuutena käytettävä 1,0 mg/l:ssa ja humuspitoisuuden (COD) taustapitoisuutena 32 mg/l:ssa.

Happamat sulfaattimaat (HS-maat)

Iso-Saapasnevalle suunniteltu tuotantoalue sijaitsee tehtyjen selvitysten mukaan ainakin osittain HS-mailla. Alueen pohjasedimenttinäytteiden ja lähtevän veden seurannan (2012–2013) mukaan alueen hiesumaat ovat sulfaattimaata. Maankuivatus lisää riskiä happamalle kuormitukselle.

Jos toiminnalle myönnetään lupa, tulee alueelle laatia happamuudentorjuntasuunnitelma, jossa tulee huomioida myös alueen jälkikäyttö. Jälkikäyttöä tulisi määrätä jo ympäristöluvassa tai viimeistään lupamääräysten tarkistamisvaiheessa. Huolimatta suunnitelmasta, lisää tämän tyyppisten alueiden kuivatus riskiä happamasta kuormituksesta. Happamuuden torjuntasuunnitelmien toimivuudesta turvetuotantoalueen pitkän elinkaaren aikana ei ole juuri kokemuksia. Aluetta ei tule turvetuotannon jälkeen ottaa maatai metsätalouskäyttöön, koska tämä yleensä edellyttää kuivatussyvyiden lisäämistä kivennäismaahan saakka. Jos alueelle myönnetään ympäristölupa, tulee lupamääräyksiin varmistaa, että kaivamista pohjamaahan saakka ei tehdä.

Tarkkailu

Jos Iso-Saapasnevalle myönnetään lupa, on suon vaikutuksia tarkkailtava asianmukaisesti Vierresjoessa ja Lappajärvessä. Vesinäytteistä tulee analysoida kadmium- ja nikkelipitoisuus, alkaliniteetti ja asiditeetti kun veden pH on alle 5,0. Näytteitä tulee ottaa myös kesä-heinäkuussa ja näytteenotto tulee kohdistaa ajankohtaan, jolloin tarkkaillaan myös tuotantoalueen kuivatusvesien laatua tai olosuhteet ovat kuormituksen kannalta poikkeukselliset.

Hakijan esittämä käyttö- ja päästötarkkailuohjelma voidaan hyväksyä muutoksin, että päästötarkkailun on oltava ympärivuotista ja jokavuotista. Virtaaman (sekä kuntoonpano- että tuotantovaiheessa) lisäksi pH:n, sameuden ja sähkönjohtavuuden mittauksen on oltava jatkuvatoimista. Päästötarkkailussa on otettava vuosittain myös ylivirtaamanäytteitä. Alueen sijainti potentiaalisesti happamoittavaa kuormitusta aiheuttavalla alueella on

huomioitava myös päästötarkkailussa. Näytteistä on analysoitava alkaliniteetti ja asiditeetti, sekä raskasmetallit Cd ja Ni silloin kun veden pH on alle 5,0 ja/tai sähkönjohtavuus on yli 100 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Lähtevän veden pitoisuusrajoja määritettäessä lähtökohtana tulee olla vesistön tilan paraneminen. Mikäli pitoisuusrajoja ei voida luvassa määrittää, tehostetuille vesiensuojelurakenteille tulee määrätä puhdistustehovaatimukset ja lähtevälle vedelle tavoitearvot. Raja-arvojen saavuttamista tulee tarkkailla ja luvassa tulee antaa riittävät määräykset vesiensuojelun tehostamiseksi vaadittavista toimenpiteistä mikäli annettuja raja-arvoja ei saavuteta. Mikäli pitoisuudet ylittyvät esim. runsaiden sateiden tai tulvan aikana, on hakijan selvítettävä syyt sekä ryhdyttävä toimenpiteisiin vesiensuojelun tehostamiseksi.

Tarkkailua suorittavan laitoksen on osoitettava pätevyytensä päästö- ja vesistötarkkailujen alalla. Näytteenottajilla tulee olla sertifikaatti tai riittävä kokemus työstä. Kaikissa määrittämissä sekä näytteenotossa käytetään standardisoituja ja/tai muutoin luotettaviksi osoitettavia menetelmiä tarkkailun suorittajan laatujärjestelmän mukaisesti. Vuosiyhteenvetoihin tulee sisällyttää menetelmäliite, josta ilmenevät myös määrittämissä. Tarkkailun suorittajan laatujärjestelmän tulee olla SFS 17025:n mukainen ja määrittämissä tulee tehdä mittatekniikan keskuksen akkreditoimassa testauslaboratoriossa ensisijaisesti akkreditoituja menetelmiä käyttäen. Määrittämissä tulee vastata kulloinkin kyseessä olevien jätevesien, lietteiden ja vesistövesien pienimpiä pitoisuustasoja. Pääsääntöisesti tulee noudattaa Suomen ympäristökeskuksen julkaisemia laatusuosituksia. Raportoinnin vastuhenkilöiden tulee olla jätevesi- ja luonnontalouden asiantuntijoita, joilla on riittävä tekninen sekä vesistöjen luonnontalouden ja kalatalouden koulutus ja kokemusta vastaavista tehtävistä.

Yhteenveto

Turvetuotannon ja siitä aiheutuvan vesistökuormituksen lisääminen Ähtävänjoen vesistössä on ristiriidassa vesienhoitolainsäädännön tavoitteiden kanssa. Lappajärvi on Pohjanmaan suurin järvi ja sillä on erittäin suuri virkistysarvo alueen ihmisille. Järvi koetaan vähävetisellä alueella ainutlaatuiseksi ja puhtaaksi vesistöksi. Ammattimainen kalastus tuo järvelle lisäarvoa ja sen edellytyksenä on puhdas vesi. Ähtävänjoessa elää erittäin uhanalainen ja luonnonsuojelulailla rauhoitettu nilviäinen, joka on vaateliäs veden ja pohjanlaadun suhteen. Varsinkin happamuuden, huumuksen ja muun kiintoaineen on todettu heikentävän lajin elinmahdollisuuksia ja elinolosuhteita merkittävästi. Luonnonolosuhteiden muutos heikentäisi myös lajin isäntäkalojen elinolosuhteita joessa. Ähtävänjoki on liitetty Natura-2000 -suojeluohjelmaan ja vesienhoidossa se on luokiteltu vpd-Natura-alueeksi. Joen suojeluarvot ovat sidoksissa veden hyvään tilaan. Ähtävänjoen ym. vesistöä käyttää rakkavesilähteenä Pietarsaaren kaupunki (Kokkolan kaupungin varavesilähde) sekä Kokkolan ja Pietarsaaren suurteollisuus. Turve-tuotannolle ominainen humuskuormitus on vedenhankinnan kannalta erityisen ongelmallista ja aiheuttaa merkittäviä ongelmia ja lisäkustannuksia vedenpuhdistukseen.

Mikäli lupa kuitenkin myönnetään, on vesiensuojelun oltava parasta mahdollista tasoa erityisesti kiintoaine- ja humuspäästöjen vähentämisen osalta. Periaatteena tulee olla, että uudet turvetuotantoalueet sijoitetaan muille kuin potentiaalisesti happamuutta tuottaville alueille. On huomattava, että happamuus on jo nyt merkittävä vesiensuojeluongelma rannikon vesistöissä ja on vaarana, että tulevaisuudessa happamuushaittoja esiintyy entistä laajemmalla alueella. Mikäli lupa myönnetään, on sen ehdoissa oltava selkeä maininta happamuuden torjuntatoimenpiteistä ja niiden vaikutuksia on tarkkailtava.

Hakemuksessa esitetty ojitettu pintavalutuskenttä täyttää ohjeistuksen mukaisen pinta-alavaatimuksen ja tehdyn selvityksen perusteella pintavalutuskentältä ei todennäköisesti huuhtoudu fosforia. Hakemuksessa on esitetty toimia, joilla varmistetaan veden tasainen jakautuminen alueelle ja oikovirtausten estämiseksi mm. toimenpiteitä vanhojen metsäojien tukkimiseksi. Edellä esitettyyn viitaten sekä alapuolisen vesistön tila huomioon ottaen hakijan olisi tullut esittää suunnitelma pintavalutuskentän sijoittamisesta ojittamattomalle suoalueelle tai/ja vesienkäsittelyn tehostamisesta kemikaloinnilla.

Hakemuksesta tai liitteinä olevista suunnitelmakartoista ei käy ilmi onko Iso-Saapasnevan tuotantoalueella suunniteltu käytettäväksi virtaamansäättöpatoja tasaamaan suurten virtaamien aikaista virtaamaa ja vähentämään kiintoainekuormitusta sekä sen mukana kulkeutuvaa ravinnekuormitusta. Virtaamansäättö kuuluu perustason vesienkäsittelyrakenteisiin ja yksistään padottavalla rakenteella varustettuja laskeutusaltaita ei voida pitää riittävänä tasaamaan suuria virtauksia esim. poikkeusolosuhteissa.

Hakemuksessa ei ole esitetty toimenpiteitä joilla kuivatusvesien tasainen jakaantuminen neljälle rinnakkaiselle laskeutusaltaalle varmistetaan. Vastaavanlaisissa tilanteissa on suoritetuilla tarkastuksilla havaittu ongelmia veden tasaisen jakamisen osalta.

Hakemusasiakirjoissa on esitetty sulkupato ja ohitusuoma laskeutusaltaan 6 ja laskuojan välille, jota käytettäessä pumppaus ja tehostettu vesienkäsittely voidaan ohittaa. Mikäli hakijalla on aikomus toteuttaa ohitusmahdollisuus, on ympäristöluvassa annettava määräykset häiriötilanteiden ohijuoksutuksesta ilmoittamisesta sekä vesimäärän mittaamisesta ja vesinäytteiden otosta. Ohijuoksutuksen aikainen päästö tulee olla mukana tuotantoalueen päästöjä ja vaikutuksia arvioitaessa.

Mikäli ympäristölupa Iso-Saapasnevan turvetuotantoon myönnetään, tulee lupamääräyksillä taata alapuolisen vesistön tavoitetilan turvaava vesiensuojelurakenteiden toiminta, kuormituksen tarkkailu, kunnossapidon tiivis omavalvonta sekä laskeutusaltaiden ja ojaston puhdistustöiden valvonta. Lisäksi ympäristöluvassa tulee asettaa mahdollista haittaa kärsivien kohteiden osalta tarvittavat lupamääräykset päästöistä ilmaan ja melusta sekä määräykset suojavyöhykkeistä pölyä aiheuttavien töiden rajoittamiseksi ja pölyn määrän mittaamiseksi.

2) Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen on täydentänyt hakemuksessa esitettyjä kalataloustietoja toteamalla, että valtakunnallisen koekalastusrekisterin mukaan Vieresjoessa on sähkökoekalastettu kolme kertaa 6.9.2007. Saaliiksi saatiin 13 ahventa ja 2 särkeä. Koekalastusrekisterin mukaan Vieresjoessa sähkökoekalastettiin myös 10.9.2013 yhdellä koealalla. Saaliiksi saatiin 3 ahventa ja 3 särkeä.

Luodon- ja Öjanjärveen laskevien vesistöjen vesienhoidon toimenpideohjelman maahdotuksessa vuoteen 2021 Vieresjoen ja Lappajärven ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi. Vieresjoen vesi on tummaa ja ravinteikasta. Ravinnepitoisuudet ilmentävät rehevyyttä. Vieresjoella on Lappajärven lähialueen selvästi suurimpana purona kalataloudellisia edellytyksiä, mutta huono vedenlaatu heikentää kalojen elinmahdollisuuksia. Vuonna 2009 tehdyn kalataloustiedustelun mukaan turvetuotannon haittavaikutus Vieresjoen ja Lappajärven vedenlaatuun on huomattava.

Vesienhoidon edellyttämän hyvän tilan saavuttaminen vaatii merkittävää panostusta vesiensuojeluun tulevana vuosina. Tilanteen parantamiseksi turvetuotantoalueilta tulevaa kuormitusta ei tulisi lisätä. Turvetuotanto vaikuttaa omalla osuudellaan vesistön rehevöitymiskehitykseen ja tuotantoalueilta tulevaa kuormitusta tulisi vähentää merkittävästi. Turvetuotantoalueen merkittävin vesistökuormitus syntyy yleensä ravinteista ja kiintoaineesta, joiden pitoisuudet kohoavat. Luodon- ja Öjanjärveen laskevien vesistöjen vesistöalueen vesienhoidon toimenpideohjelmassa on Lappajärven osalta asetettu tavoitteeksi tilan nostaminen hyväksi. Keskimäärin järven ravinnekuormitusta tulisi vähentää 30–40 %. Muiksi tavoitteiksi on asetettu muikun elinolojen turvaaminen. Koko vesistöalueella (Ähtävänjoki, Purmonjoki, Kruunupyynjoki ja Kovjoki) asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää turvetuotannon osalta vuotuisen fosforikuormituksen pienentämistä nykyisestä 1,2 tonnista vähintään 50 % ja vuotuisen typpi-kuormituksen pienentämistä nykyisestä 36 tonnista vähintään 25 %.

Kuivatusvedet ovat myös happamia. Osa hankealueen pohjamaasta on todettu happamaksi sulfaattimaaksi. Hakemuksen mukaan pohjamaan happamuudesta aiheutuva kuivatusvesien happamoituminen pyritään estämään ennaltaehkäisevin tuotannollisin toimenpitein kuten välttämättä kiivennäismaahan ulottuvaa kaivua riskialueilla. Turvetuotantoalueen kuivataminen ja käyttöönotto aiheuttaa kasvavan ainekuormituksen lisäksi todennäköisesti myös hapanta kuormitusta. Happamuuden torjuntasuunnitelman mukaisilla toimenpiteillä voidaan vähentää alueelta tulevaa happamuutta. On kuitenkin huomioitava, että happamuuden torjunnasta on hyvin vähän käytännön kokemusta turvetuotantoalueilta, eikä menetelmien soveltuvuudesta ja toimivuudesta ole vielä ole riittävästi tietoa. Veden happamuuden suhteen lohi- ja särkikalat ovat herkimpiä. Ne vaativat hyvin viihtyäkseen yleensä veden pH-alueen 6–8. Sen sijaan hauki ja ahven viihtyvät hyvin vielä vähän päälle pH-arvossa 5. Kalojen kutu häiriintyy pH-arvossa 6. Kaikki kalat kärsivät happamuuden sivuvaikutuksista kuten alumiinin lisääntymisestä vedessä.

Vesistövaikutukset kohdistuvat myös virtaamiin. Latvavesien pidätyskyky heikkenee, jolloin tulvista tulee runsasvetisempiä ja lyhytkestoisempia kuin luonnontilassa. Eroosio joki- ja purouomissa lisääntyy ja kesän kuivan vähävetisen kauden pituus pitenee. Noin 10 % suon inventointialueesta oli ojittamatonta luonnontilaista suota.

Lappajärven kalastuksellinen merkitys on erittäin suuri. Veden laadun ja elinympäristön muutokset voivat vaikuttaa kaloihin joko suoraan, niille tarjolla olevan ravinnon tai lisääntymisen kautta. Happamuuden sekä happi-, kiintoaine- ja ravinnepitoisuuksien muutokset voivat vähentää kalojen aktiivisuutta ja lisätä mädin ja poikasten kuolleisuutta. Kalojen ravintona toimivan pohjaeläimistön määrä, lajisto ja kokorakenne voivat muuttua haitallisesti. Kiintoainepitoisuus aiheuttaa veden samennusta ja pohjan liettymistä mikä vähentää kutupohjia ja suojapaikkoja. Kalojen lisäksi vaikutukset voivat kohdistua rapuihin. Vaikutukset kohdistuvat myös kalastukseen. Seisovat pyydykset limoittuvat (rehevöityminen) ja likaantuvat (kiintoaine). Tämä vähentää pyydysten kalastavuutta ja saalista. Pyydysten puhdistamisesta aiheutuu lisätyötä. Kaloissa voi esiintyä myös makuvirheitä. Tietoisuus edellä mainituista haittatekijöistä ja vähemmän houkuttelevasta kalalajistosta voi vähentää kalastusta.

YVA-menettelyn yhteydessä tehty sähkökoekalastus ei ole luotettava. RKT:n työraportin 21/2014 mukaan sähkökalastusta ei saa tehdä enää alle +5 °C vedessä, koska kalojen aktiivisuus ja laitteiden teho muuttuu merkittävästi alhaisissa lämpötiloissa. 2.10.2009 tehdyssä sähkökalastuksessa veden lämpötila vaihteli koealoilla +1,4–3.1 °C.

Suunnitellun turvetuotantoalueen suuri koko ja sen myötä huomattava kuormitus alapuolisiin vesistöihin, Lappajärven erittäin suuri kalataloudellinen merkitys sekä muut yllä mainitut seikat huomioiden hankkeelle ei tule myöntää ympäristölupaa. Jos hankkeelle kuitenkin myönnetään lupa, on luvan saajan vuosittain maksettava 1 900 euron kalatalousmaksu Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalouspalveluille käytettäväksi kalakannoille ja kalastukselle aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi tarkoitettujen toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailuun. Kalatalousmaksulla kertyneet varta voidaan käyttää esimerkiksi hoitokalastukseen ja kalojen istutuksiin.

Luvansaajan on tarkkailtava kuivatusvesien vaikutuksia kalakantoihin ja kalastukseen Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kalatalouspalveluiden hyväksymällä tavalla. Ehdotus tarkkailusuunnitelmaksi on toimitettava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kalatalouspalveluiden Pohjanmaan aluetoimistolle kolmen kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Tarkkailu voidaan toteuttaa myös yhteistarkkailuna yhdessä alueen muiden tarkkailuvelvollisten kanssa.

3) Lappajärven kunnan ympäristölautakunta on vaatinut, että hankkeelle ei myönnetä ympäristölupaa.

Ehdotuksessa Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi vuoteen 2021 on todettu mm. seuraavaa: "Lappajärvi on merkittävä virkistyskäyttökohde, kuten Ähtävänjoen vesistöalueen muutkin suuret järvet. Lappajärvi on erityisesti virkistyskalastusjärvi ja tunnettu muikkuvesi. Lappajärven suurin ongelma on rehevöityminen ja sen aiheuttamat seuraukset, kuten sinileväkukinnat ja kalaston muutokset. Lappajärven tilan parantuminen on viime vuosina ainakin tois- taiseksi pysähtynyt. Ravinne- ja klorofyllipitoisuuksien perusteella Lappa- järvi ei ole kaukana hyvästä tilasta, tosin Lappajärven kohdalla tavoitearvot ovat liian löysät. On mahdollista ja luultavaa, että järvi on muuttunut vuosi- kymmenten saatossa humuspitoisemmaksi, mikä vaikuttaa järven tyypitte- lyn kautta luokitukseen. Tavoitteena tulee ollakin hyvän ja tyydyttävän ra- jaa alemmat pitoisuudet (kokonaisfosforipitoisuus 20 µg/l). Lappajärven osalta tavoitteena on ravinne- ja klorofylli- pitoisuuksien lasku (20 %), le- vähähaittojen loppuminen tai harvinaistuminen sekä elinvoimainen ja moni- puolinen kalasto. Järven veden tummuminen on myös pysäytettävä." Vie- resjoen osalta vesienhoitosuunnitelmassa on todettu mm., että joen veden- laatu on luokiteltu huonoksi ja pitoisuudet ovat Pohjanmaan korkeimpia. Kalaston perusteella joki luokituu välttävään, pohjalevien osalta tyydyttä- vään ja pohjaeläimistöltään erinomaiseen tilaan. Vähäiset koskijaksot yliar- vioivat koko joen tilaa.

Maakuntakaavassa Ähtävänjoen vesistöalue kuuluu ns. tt-2 -alueeseen, jossa turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset si- ten, että kokonaiskuormitus pysyy nykyisellä tasolla.

Turvetuotannon aloittaminen Iso-Saapasnevalle lisäisi Vieresjoen ja Lappa- järven kuormitusta, mikä olisi täysin vesienhoitosuunnitelman ja maa- kuntakaavan määräysten vastaista. Hakemuksessa ei ole esitetty miten turvetuotannon kokonaiskuormitus pysyisi nykyisellään, kuten maakunta- kaavan merkinnässä on veloitettu, vaan lähinnä vähätelty turvetuotannon aiheuttamaa vesistökuormitusta Vieresjoessa tai Lappajärvessä. Koko- naiskuormituksen pysymiseksi nykyisellään tulisi tuotannosta poistua tuo- tantoalueita ennen uusien perustamista, tai vesiensuojelumenetelmien olla niin tehokkaita, että kuormitus ei lisääntyisi nykyisestä.

Lappajärven vedenlaadulla ja virtaamilla on merkittävä vaikutus alapuoli- siin vesistöihin kuten Evijärveen ja Ähtävänjokeen. Pietarsaaren kaupunki ottaa juomavetensä Ähtävänjoesta. Alueen elinkeinoelämälle, kuten mat- kailulle ja kalastukselle, Lappajärven tilan paraneminen nykyisestä on en- siarvoisen tärkeää. Turvetuotannon kuten muidenkin kuormittajien tulee pyrkiä pienentämään Lappajärveen tulevaan kuormitusta parhaalla mah- dollisella tavalla. Päätöksiä tehtäessä on huomioitava, että Lappajärvellä on vesistönä erityinen merkitys alueen kunnille, maakunnalle ja Ähtävänjo- en vesistöalueelle.

Mikäli lupa kuitenkin myönnetään, tulisi vedet käsitellä pintavalutus- kentän lisäksi kemikaloimalla, kuten lautakunta on aiemmin YVA -menettelyn ai- kana esittänyt. Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen vesienhoidon

toimenpideohjelmahdotuksessa vuoteen 2021 on todettu, että mm. vedenhankintavesistöjen yläpuolisilla turvetuotantoalueilla vesienkäsittelyä tulisi tehostaa pintavalutuksella tai kemiallisella käsittelyllä tai näiden yhdistelmällä. Kemiallista käsittelyä suositellaan erityisesti niille tuotantoalueille, joilla se on välttämätön alapuolisen vesistön hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi.

4) Lappajärven kunnanhallitus on ilmoittanut yhtyvän kunnan ympäristölautakunnan lausuntoon.

5) Lappajärven kunnan terveydensuojeluviranomainen on todennut, että tuotantoa tulee harjoittaa siten, että sillä ei ole vaikutusta Kotikankaan ja Lintukankaan pohjavesialueisiin. Kun toiminnassa noudatetaan ympäristöluvassa annettuja määräyksiä ja toiminnan tarkkailua tehdään Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymän tarkkailuohjelman mukaisesti, ei toiminnasta aiheudu merkittävää ympäristön pilaantumista tai naapurustolle kohtuutonta terveyteen tai viihtyvyyteen kohdistuvaa rasitusta tai haittaa.

6) Järvi-Pohjanmaan rakennus- ja ympäristölautakunta on Vimpelin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena todennut Lappajärven olevan syvä ja suhteellisen kirkasvetinen järvi, joka on pitkän viipymän ja lisääntyneen kuormituksen vuoksi rehevöitynyt. Järven virkistyskäyttö on kasvanut merkittävästi. Ähtävänjoen valuma-alueen fosforikuormituksesta 7 % tulee metsä- ja turvetuotannosta. Lappajärvi on luokiteltu käyttökelpoisuusluokituksessa vedenlaadultaan tyydyttäväksi. Ähtävänjoki on vedenhankintavesistö, josta Pietarsaaren kaupunki ottaa kaiken raakavetensä.

Ehdotuksessa Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen vesienhoidon toimenpideohjelmaksi vuoteen 2021 on listattu yleiset hyvän ekologisen tilan tavoitteet ja kuormituksen vähentämistavoitteet mm. seuraavasti: Vesistön ravinne- ja kiintoainepitoisuus tulee saada selkeästi alemmaksi. Ähtävänjoen veden käyttö asutuksen raakavetenä tulee turvata kaikissa oloissa. Myös pienemmissä joissa vaellus- tai paikalliskalakantojen elinmahdollisuuksia on parannettava. Lappajärven suurin ongelma on rehevöityminen ja sen aiheuttamat seuraukset, kuten sinileväkukinnat ja kalaston muutokset. Lappajärven tilan parantuminen on viime vuosina ainakin toistaiseksi pysähtynyt. Ravinne- ja klorofyllipitoisuuksien perusteella järven tila ei ole kaukana hyvästä - tosin Lappajärven kohdalla tavoitearvot ovat liian löysät. On mahdollista ja luultavaa, että järvi on muuttunut vuosikymmenten saatossa humuspitoisemmaksi, mikä vaikuttaa järven tyypittelyn kautta luokitukseen. Tavoitteena tulee ollakin hyvän ja tyydyttävän rajaa alemmat pitoisuudet (kokonaisfosforipitoisuus 20 µg/l). Tavoitteena on ravinne- ja klorofylli- pitoisuuksien lasku (20 %), levähaittojen loppuminen tai harvinaistuminen sekä elinvoimainen ja monipuolinen kalasto. Järven veden tumuminen on myös pysäytettävä.

Lappajärven kalastuskunnat ja jakokunnat suunnittelevat yhteistä vesistön kunnostushanketta vuodelle 2016. Hankkeen tarkoituksena on parantaa järven virkistyskäyttöä ja vesistön kuntoa mm. vesikasveja poistamalla.

Vesienhoidon toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä on mahdotonta saavuttaa, jos päästöjä ei saada pikaisesti hillittyä. Pintavalutuskenttien toimintakyky on kyseenalainen talvikuukausina. Näin suuria ravinnepäästöjä ei voida sallia järveen, jonka kapasiteetti vastaanottaa ravinteita on ylitetty. Kuivatusvesien puhdistuskapasiteetti täytyy turvata niin rankkasateiden kuin pakkasenkin aikana. Vallitsevan oikeuskäytännön perusteella uusilla tuotantoalueilla parasta käyttökelpoista tekniikkaa ovat ympärivuotinen pintavalutus, ympärivuotinen kemikalointi tai näiden yhdistelmä. Hakija tulee velvoittaa käyttämään pintavalutuskentän ja kemikaloinnin yhdistelmää.

Kuntalaisten huoli Lappajärven tilasta on lisääntynyt ja yhteydenotot kuntaan päin ovat kasvaneet. Tämän takia Lappajärven ympärille ollaan koostamassa taas hanketta, joka edistäisi järven hyvää tilaa. Näin suuri turvetuotantoalueen kasvu ilman erityisiä vesienkäsitteilytoimia aiheuttaa järvelle suurta haittaa.

7) Luonnontieteellisen keskusmuseon (Luomus) rengastustoimisto on todennut, että Luomuksen sääksirekisterin perusteella Iso-Saapasnevalla olevaa sääksen tekopesää on rakennettu hieman vuonna 1994, mutta muina tarkistusvuosina (2000, 2001, 2002, 2008, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014) pesä on ollut asumaton. Pesän on todettu viimeisimpänä tarkastuskertana olevan kunnossa.

Puussa ei ole sääksirekisterin mukaan rauhoituskylttiä, mikä ei johdu siitä, että kyseessä on tekopesä. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 39 §:n mukaan *”Sellainen rauhoitetun linnun pesäpuu, joka on asianmukaisesti merkitty, tai suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu”*. Kalasääski kuuluu laissa tarkoitettuihin suuriin petolintuihin. Sääksen pesäpuu on suojeltu ilman rauhoituskylttiäkin, jos pesä on puussa nähtävillä. Toisaalta tyhjä (pesä pudonnut) kalasääsken käytössä ollut pesäpuu on suojeltu, jos puussa on rauhoituskyltti. Tämä johtuu siitä, että kalasääsket voivat valita saman puun pesäpaikakseen pitkänkin tauon jälkeen.

Luomuksen sääksirekisteriin ei kirjata tekopesiä, joita sääksi ei ole koskaan asuttanut. Tekopesät liitetään pesärekisteriin vasta, kun sääksi on vähintään kohentanut pesää (kuten tämän tekopesän tapauksessa). Tämän jälkeen tekopesää pidetään samanarvoisena kalasääsken pesänä kuin kalasääsken itsensä rakentamaa luonnonpesää. Nykyään noin 43 % kalasääsken asuttamista pesistä on tekopesiä.

Mikäli viranomainen katsoo, että turvetuotantoalue saa kalasääsken pesästä huolimatta toteutua, ympäristöluvan hakija tulisi velvoittaa rakennuttamaan korvaavia kalasääsken tekopesiä sopiville paikoille lähiympäristöön.

8) Museovirasto on todennut, että viraston 30.3.2011 YVA-selostuksesta antamassa lausunnossa on mainittu, että hankealueella sijaitsee muinais-

muistolain (295/63) rauhoittama kiinteä muinaisjäänös (tervahauta). Arkeologi ei ole tarkastanut kohdetta maastossa, eikä sitä ole tämän vuoksi viety museoviraston ylläpitämään valtakunnalliseen muinaisjäänösrekisteriin. Karttatarkastelun perusteella myös nyt lausunnolla olevan hankealueen ympäröiviltä alueilta tunnetaan elinkeinohistoriaan liittyviä kohteita (tervahautoja). Lisäksi museovirastolla tällä hetkellä käytettävissä olevan tiedon perusteella esimerkiksi Saapaskankaan rannat ovat maastollisesti sellaisia muinaisranta-alueita, että niiltä voidaan löytää ennestään tuntemattomia varhaisimman asutuksen asuinpaikkoja. Asiakirjoista ei käy ilmi, miten kulkuyhteys tuotantoalueelle järjestetään. Tuleeko se kulkemaan esimerkiksi Saapaskankaan kautta? Edellä esitetyn perusteella Museovirasto esittää, että hankealueella tehdään hyvissä ajoin ennen tuotannon aloittamista arkeologisen kulttuuriperinnön inventointi, jotta hankkeen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön voidaan riittävästi arvioida.

9) Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut on yhteensä noin 3 769 ha:n suuruisten Lappajärven yleisten vesialueiden 403-894-1-1 ja 934-894-1-1 hallinnoijana vaatinut, että Lappajärven ja Vieresjokeen kohdistuvan kuormituksen ja kalakannoille aiheutuvien haittojen vuoksi hankkeelle ei myönnetä ympäristölupaa. Sen sijaan Lappajärven ja Vieresjoen nykyistäkin kuormitusta tulisi pyrkiä vähentämään.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan Vieresjoella on Lappajärven lähialueen suurimpana purona kalataloudellisia edellytyksiä, mutta huono vedenlaatu heikentää kalojen elinmahdollisuuksia. Keväällä Vieresjokeen nousee mm. hauki, ahven ja särkikalat. Syksyllä jokeen nousee siikaa. Vieresjoessa on myös havaittu nahkiaisia ja taimenia. Lappajärven on todettu olevan sekä vapaa-ajan että ammattikalastuksen kannalta merkittävä kohde. Valtioneuvoston vuonna 2009 hyväksymän Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitosuunnitelman mukaan Lappajärven ekologinen tila on tyydyttävä ja Vieresjoen välttävä. Vesienhoitosuunnitelman mukaan Lappajärvi ja Vieresjoki kuuluvat niihin vesistöihin, joiden hyvän tai erinomaisen tilan saavuttaminen tai turvaaminen edellyttää lisätoimenpiteitä. Ympäristölupahakemuksen mukaisista vesienkäsittelemismenetelmistä huolimatta hanke tulisi kuormittamaan Lappajärveä ja kalojen lisääntymisalueena toimivaa Vieresjokea heikentäen niiden veden laatua.

Muistutukset ja mielipiteet

1) Järviseudun kalastusalue, Kärnän kalastuskunta ja Kurejoen kalastuskunta vaativat ensisijaisesti, että ympäristölupaa ei myönnetä. Mikäli lupa kuitenkin myönnetään, on lupamääräyksissä huomioitava seuraavat seikat: 1) Kaloille ja ravuilla sekä kalastukselle aiheutuvien haittojen minimoimiseksi on tuotantoalueella käytettävä parasta käyttökelpoista puhdistustekniikkaa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kuivatusvesien humus- ja kiintoainepitoisuuden alentamiseen ja niiden pääsyn estämiseen tuotantoalueen alapuolisiin vesistöihin. Lisäksi vesiensuojelussa käytettäviä rakenteita tulee säännöllisesti huoltaa ja niiden toimivuutta tarkkailla sekä ryhtyä tarvittaessa välittömiin toimenpiteisiin, mikäli niiden toiminnassa esiintyy ongelmia. 2) Laskeutusaltaat ja pintavalutuskenttä tulee mitoittaa riittävän

suuriksi niin, että ne pystyvät käsittelemään myös tulvahuippujen aikaiset virtaamat. Laskeutusaltaiden ja lietetaskujen säännönmukainen puhdistus (vähintään kahdesti tuotantokauden aikana ja muutoinkin tarpeen vaatiessa) tulee toteuttaa parasta mahdollista tekniikkaa käyttäen ja siten, että tyhjennysten yhteydessä ei aiheudu haittaa alapuoliselle vesistölle esim. runsaan kiintoainekuormituksen muodossa. 3) Luvansaajalle on määrättävä tarkkailuvelvoite, jonka mukaan tuotantoalueelta lähtevien vesien laatua on seurattava näytteenotoin vähintään kymmenen kertaa vuodessa. Näytteenottojen tulee painottua kevät- ja kesäaikaan tuotantokauden ajalle. Lisäksi näytteenottojen täytyy tapahtua silloin, kun virtaamatkin ovat paikalliset olosuhteet huomioiden vähintään keskimääräisiä. Tarkkailun tuloksista on vuosittain raportoitava Järviseudun kalastusalueen lisäksi myös Lappajärvellä vesialueita hallinnoiville osakaskunnille. 4) Luvansaajalle on määrättävä kalataloudellinen tarkkailuvelvoite, jossa Vieresjoen kalaston tilaa ja lajiston runsaussuhteita on tarkkailtava Pohjanmaan ELY -keskuksen kalatalousryhmän hyväksymällä tavalla. Myös kalataloustarkkailun tuloksista on raportoitava Järviseudun kalastusalueelle ja Lappajärven osakaskunnille. 5) Luvansaajalle on määrättävä tuotantoalueen koko ja kuormittavuus huomioiden riittävän suuri (vähintään 2 500 €) vuosittainen kalatalousmaksu, joka on luvassa määrättävä käytettäväksi toiminnasta aiheutuvien haittojen kompensoimiseksi Lappajärven kalastolle sekä kalastukselle. Perusteluina vaatimuksille on esitetty seuraavaa:

Vieresjoen ekologinen luokitus on ympäristöhallinnon mukaan tyydyttävä ja veden laatu runsaaseen ravinnepitoisuuteen perustuen huono. Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaehdotuksen (2016–2021) mukaan Vieresjoen ekologista tilaa pitäisi pyrkiä lähitulevaisuudessa yksiselitteisesti parantamaan ravinne- ja kiintoainekuormitusta vähentämällä. Lisäksi on todettu tarve vähentää orgaanista kiintoaine- ja humuskuormitusta Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen latvaosilla sekä parantaa Lappajärvestä nousevien kalojen poikastuotantomahdollisuuksia. Ympäristöluvan myöntäminen Iso-Saapasnevalle tapahtuvalle turvetuotannolle ei tue edellä mainittuja tavoitteita.

Lappajärven kalataloudellinen merkitys on erittäin suuri. Vieresjoki tulee huomioida merkittävänä poikastuotantoalueena useille Lappajärvessä esiintyville ja taloudellisestikin merkittävillä kalalajeille, joista tärkeimpinä siika, made ja vähäisemmässä määrin myös taimen sekä kevätkutuiset kalalajit. Lappajärven siikojen on havaittu nousevan syksyllä kutemaan Vieresjoen alaosiin, mikäli olosuhteet virtaaman ja vedenkorkeuden suhteen ovat suosiolliset. Myös Vieresjoen laskukohdan edustan karikot (Välikari, Multakari, Joensuunsaaret) ovat tunnettuja siian kutupaikkoja Lappajärvessä. Lisäksi myös mateen tiedetään nousevan kudulle Vieresjokeen. Koska molempien lajien mäti makaa talvella joen pohjalla usean kuukauden ajan, se on erityisen altis kärsimään kuivatusvesien sisältämän laskeutuvan kiintoaineksen aiheuttamasta tukehtumisesta. Näiden lajien poikaset siirtyvät kuoriuduttuaan todennäköisesti melko nopeasti järven puolelle, jossa ravintovarot ovat paremmat, ja ne vaikuttavat siten merkittävästi Lappajärven tulevien vuosien saaliisiin näiden lajien osalta.

Kaikki ylimääräinen ja haitallinen turvetuotantoalueelta tuleva kuormitus vaikuttaa haitallisesti kalojen menestymiseen ja erityisesti kalojen herkkään mätä- ja poikasvaiheeseen sekä siten koko Lappajärven kalastoon ja kalasaaliiseen ja kalojen luontaiseen lisääntymiseen. Kuormituksesta aiheutuu myös pyydysten limoittumista ja siten pyyntitehon laskua.

Iso Saapasnevan YVA-selostuksessa mainitaan, että taimen kärsii Lappajärvessä lisääntymiseen sopivien virtavesien puutteesta. Tästä syystä olisi erittäin tärkeää, että kaikkien järveen laskevien jokien tilaan kiinnitetään jatkossa entistä enemmän huomiota. Näin etenkin siksi, että taimen menestyy ja kasvaa tällä hetkellä Lappajärvessä erittäin hyvin, koska sillä on käytettävänä runsaasti muikkua ja kuoretta.

YVA-selostuksessa kyseenalaistetaan rapujen esiintyminen Vieresjoessa ja Lappajärvessä. Syksyllä 2014 Etelä-Pohjanmaan Kalatalouskeskus ry:n toteuttaman Lappajärven koeravustuksen (pyyntiponnistus 800 mertayötä) tulosten perusteella Lappajärvessä tavataan sekä jokirapua että täplärapua, joskin molempien kanta on erittäin heikko. Siten rapujen esiintyminen myös Vieresjoessa on mahdollista.

Kuormitus turvetuotantoalueilta voi tulla tunnetusti yllättävinä kuormituspiikkeinä esim. rankkasateiden yhteydessä. Tämän vuoksi on oleellista, että kuivatusvesistä otettavien näytteenotokertojen lukumäärä on edes jottenkin riittävällä tasolla, jotta todennäköisyys havaita näitä kuormituspiikkejä kasvaisi.

Parhainta mahdollista vesiensuojelutekniikkaa käytettäessäkään ei turvetuotantotoiminnan luonteesta johtuen voida välttyä vesiä kuormittavilta päästöiltä. Ilmastollisten ääri-ilmiöiden (mm. rankkasateet, tulvat) yleistyessä turvetuotantoalueilta tulevien kuormituspiikkien määrä tulee jatkossa kasvamaan. Tästäkin syystä summaltaan riittävän kalatalousmaksun määrääminen vääjäämättömien kalataloudellisten haittojen kompensointiin on välttämätöntä.

2) Lappajärven osakaskunta vaatii ensisijaisesti, että ympäristölupaa ei myönnetä. Hakijan esittämä kalatalousmaksu osoittaa, että uusi turvetuotantoalue aiheuttaisi haittaa kalataloudelle ja vesistölle. Lappajärven kuormitusta on viime vuosina pyritty vähentämään kaikin tavoin ja järven tilaa kohentamaan. Kalastuksen ja matkailun sekä yleisen virkistyskäytön kannalta Lappajärven puhtaana pysyminen on ensiarvoisen tärkeää.

Jos lupa myönnetään, tulee hakija ympäristöluvassa velvoittaa 2 500 euron vuosittaisiin istutuksiin Lappajärvessä vuoteen 2045 saakka ja veloitessummaa tarkistaa kuluttajaindeksillä kahden vuoden välein. Tuotantoalueen vedet tulee käsitellä mahdollisimman hyvin ja vedenlaatua tarkkailla säännöllisesti erityisesti keväällä ja aina runsaiden sateiden yhteydessä.

3) Kärnän metsätysseura ja 4) Lappajärven kalastajainseura ovat samansisältöisissä muistutuksissaan todenneet edustavansa paikallista vä-

keä, luontoharrastajia, ammattikalastajia sekä matkailuelinkeinonharjoittajia ja vaatineet, että ympäristölupaa ei myönnetä.

Turvetuotanto vaikuttaa haitallisesti Lappajärveen. Lappajärvi on Etelä-Pohjanmaalla ainutlaatuinen vesistö, joka on vasta elpymässä. Järven rapukanta on parantunut, mutta järven itäpuolella, johon Vieresjoen vedet laskevat, kalakanta on heikko. Luvan myöntäminen ei tue EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisen hyvän tilan saavuttamista jo nykyisin kuormitetussa järvessä. Tuotanto vaikuttaisi kiinteistöjen arvoon sekä matkailusta saataviin tuloihin heikentäväsi. Lappajärven lisäksi tuotannon vaikutukset ulottuisivat Ähtävänjoen vesistön kautta myös mm. Evijärveen.

Turvetuotannosta aiheutuu pöly-, melu- ja liikennehaittaa. Turvetuotannon rehevöittävät pölyhaitat näkyvät jo nykyisin tyynellä säällä Lappajärven pinnassa. Pölyhaittoihin ei kiinnitetä nykyisissä selvityksissä tarpeeksi huomiota.

Järviseudulla huomattava osa soista on turvetuotannossa. Hankkeen toteutuessa Iso-Saapasnevan suoalueelle tulisi yhtenäinen 251 ha:n suurinen turvetuotantoalue. Osin luonnontilainen suokokonaisuus tuhoutuisi ja ympäristö muuttuisi ratkaisevasti. Alueen luontoarvoihin lukeutuvat mm. suunnitellulla tuotantoalueella sijaitseva rauhoitettu kalasääsken pesä, alueella talvehtiva metsäpeurakanta, alueelta tavatut lintulajit kuten riekko, aluetta käyttävät suurpedot, Viresjoen saukkokanta sekä läheinen Alannevan peltoaukea, joka on muuttolintujen pysähtymispaikka. Muistuttajien käsityksen mukaan metsäpeura, kalasääski ja saukko ovat uhanalaisia lajeja.

Muistuttajien pelkona on, että mikäli lupa myönnettäisiin, hakija ei noudattaisi ympäristöluvassa annettuja määräyksiä.

Muistuttajan ovat lisäksi todenneet, että hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista on kulunut liian kauan aikaa.

5) A on toimittanut aluehallintovirastoon kolme keskenään pääosin samansisältöistä muistutusta, joissa on yhteensä noin 99 allekirjoittajaa. Muistutuksien sisältö on pääosin saman kuin muistutusten 3 ja 4. Lisäksi yhdessä muistutuksista on todettu taimenen palanneen Vieresjokeen ja joen pohjassa olevan taimenelle sopivia hietikoita ja karikoita. Turvetuotantoalueelta tulevien vesien on todettu tuhoavan joen myös tältä osin.

Muistuttaja on edelleen kuulutusajan jälkeen (2.10.2015) toimittanut aluehallintovirastoon turvetuotantoa koskevan mielipidekirjoituksen ja kyseenalaistanut mm. onko hankkeen ympäristövaikutukset huomioitu riittävästi ja puolueettomasti ja miten voidaan taata se, että turvetuotantoalueen alapuolinen vesistö pysyy puhtaana.

Muistuttaja on edelleen kuulutusajan jälkeen (17.3.2016) toimittanut aluehallintovirastoon kaksi marraskuussa 2015 otettua valokuvaa Vieresjoesta n. 300–500 m:n etäisyydeltä tuotantoalueesta. Kuvissa Vieresjoki tulvii yli

reunojensa. Muistuttajan mukaan vedet makasivat marraskuussa 2015 pelloilla ja tulisivat makaamaan myös mahdollisella tuotantoalueella. Muistuttaja on todennut ilmastomuutoksen aiheuttavan poikkeavia sääilmiöitä. Viime vuodet ovat olleet runsassateisia ja alueen ojat, purot ja joet ovat tulvineet. Tuotantoaluetta ei tule rakentaa, koska ei ole takeita siitä, että kiintoaines pysyy tuotantoalueella. Lappajärveen kulkeutuessaan kiintoaines rehevöittää järveä. Lupahakemuksessa mainitut toimenpiteet ovat riittämättömiä.

6) B ja C (Aho I 403-403-7-66) ovat Vieresjoen varressa sijaitsevan, virkistyskäytössä olevan kiinteistön omistajina vastustaneet ympäristöluvan myöntämistä. Vapo Oy:n edustajilta saatujen tietojen mukaan Iso-Saapasnevan päästöillä olisi heikentävä vaikutus alapuolisen vesistön vedenlaatuun. Veden laadun huonontumista ei tule sallia. Lisäksi tuotannon pölyhaitat ulottuvat laajemmalle kuin 500 metrin etäisyydelle tuotantoalueesta. Muistuttajat kritisoivat kuulemiskäytäntöä ja toteavat mm., että hakijan tulisi tiedustella jokaisen kuntalaisen kanta hankkeeseen henkilökohtaisesti. Muistuttajat kysyvät lisäksi tuleeko Lappajärveen nykyisin tai onko järveen tullut aikaisemmin päästöjä hakijan turvesoilta ja onko ympäristön-suojelulaissa asetettu sallituille päästöille rajaa.

7) D on todennut, että toteutuessaan turvetuotanto pilaa entuudestaan heikossa kunnossa olevan Lappajärven vedenlaadun.

8) E (Rantala 403-402-13-95) on turvetuotantoaluetta lähimpien peltoaluiden omistajana sekä Lappajärven ranta-asukkaana vastustanut ympäristöluvan myöntämistä. Turvetuotantoalue voi heikentää muistuttajan omistaman metsän luontoarvoja ja aiheuttaa pölyhaittaa viljelykasveille. Tuotantoalueelta tuleva pölylaskeuma voi happamoittaa peltoa, mikä edelleen voi vaikuttaa heikentävästi sadon määrään ja laatuun. Turvetuotantoalueen käyttöönotosta ja sen myötä merkittävästi lisääntyvästä ravinnekuormituksesta aiheutuisi lisäksi haittaa Lappajärvelle, jonka ekologinen tila on jo nykyisin heikko. Järven tilan heikentyminen on saatu pitkällisten ponnistelu- tuloksena pysähtymään. Turvetuotannon päästöistä aiheutuva veden laadun heikentyminen laskisi merkittävästi järven luonto- ja virkistysarvoa, vaikuttaisi heikentävästi kalakantoihin, lisäisi leväkukintoja ja heikentäisi veden käyttökelpoisuutta. Edellä mainitut tekijät vaikuttaisivat heikentävästi myös muistuttajan rantakiinteistöjen käyttöarvoon ja taloudelliseen arvoon.

9) F ja G (Kaunisto 403-401-40-2) ovat tuotantoalueelle suunnitellun pintavalutuskentän läheisyydessä sijaitsevan peltolohkon omistajina vaatineet, että nostoalueen raja siirretään vähintään kilometrin päähän peltolohkosta ja pintavalutuskenttä siirretään suunniteltua kauemmaksi. Tuotantoalueelta leviävä pöly tekee peltolohkolla viljeltävästä nurmesta käyttökelvotonta rehuksi ja pintavalutuskenttä nostaa jo nykyisin märän peltolohkon kosteutta vaikeuttaen siten sadonkorjuuta.

Tuotantoalueen vedet tulee johtaa Kniivilänsaaren ja Saapaskankaan välistä. Tällä hetkellä vedet kulkevat muistuttajan peltolohkojen läpi valtaojaa pitkin. Oja on ojitettu ja syvennetty peltojen omistajien kustannuksella, kos-

ka vedet aiheuttivat tulvia. Muistuttajien käsityksen mukaan hakija ei ole suostunut siirtämään vesien nykyistä johtamisreittiä, koska tämän on uskottu vaikeuttavan ympäristöluvan saamista (muistutuksessa viitattu Lappajärven ympäristölautakunnan päätökseen asiassa 13.12.2012).

10) H (Kujala 403-403-1-150) on turvetuotantoalueen lävitse kulkevan kiinteistön omistajana todennut hankkeen vaikeuttava kiinteistön käyttämistä ja hyödyntämistä muistuttajan omaan turpeenottoon. Alueen ennallaan pysyttämiseksi hakijan turvetuotantoalue tulee rajata vähintään 20 m:n etäisyydelle muistuttajan kiinteistön rajasta.

Hakijan vastine

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue: Pohjamaan happamuudesta aiheutuva kuivatusvesien happamoituminen pyritään riskialueella ensisijaisesti ehkäisemään välttämällä riskialueella kivennäismaahan asti ulottuvia kaivuu- töitä. Ehkäiseviä toimenpiteitä on esitetty hakemuksen täydennyksen (25.9.2014) asiantuntija-arviossa happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyydestä hankealueella. Iso-Saapasnevan sulfidisedimenttien riskialue on verrattain pieni, eikä sillä nähdä olevan hankkeen kokonaisuu- den kannalta merkittävää vaikutusta. Potentiaalisesti happaman sulfaatti- maan riskialue sijoittuu suoaltaan osalle, jossa turvekerros on paksuimmillaan (keskimäärin yli 4 m). Pohjamaat eivät näin ollen muo- dosta akuuttia riskiä vesien happamoitumiselle. Lisäksi suuri osa riskialu- eesta sijoittuu suunnitellulle pintavalutuskentälle, jossa maanmuokkaus- toimenpiteet rajoittuvat kenttää ympäröiviin ojituksiin ja laskeutusaltaisiin.

Iso-Saapasnevan turvetuotannon arvioitu pitoisuusvaikutus Vieresjoen kiin- toainepitoisuuteen (kuntoonpanon ja tuotantovaiheen aikana, netto) on 0,9–1,4 %, kun tarkastelukohteena on Vieresjoen keskimääräinen kiintoai- nepitoisuus jaksolla 1999–2015.

Suunnitellulla tuotantoalueella sijaitseva kalasääsken pesäpuu on viime vuodet ollut asumaton. Iso-Saapasnevan hankkeen toteutuessa hakija voi rakennuttaa kaksi korvaavaa kalasääsken tekopesää sopiville paikoille lä- hiympäristöön.

Hakija viittaa hakemuksessa esittämäänsä vesistövaikutusarvioon. Matka vesireittiä pitkin suolta Lappajärveen on n. 10 km ja Ähtävänjokeen n. 36 km. Iso-Saapasnevan turvetuotannon nettopitoisuusvaikutus tulevaan ve- den kokonaisfosforipitoisuuteen Vieresjoessa on arviolta n. 2 %, typpipitoisuuteen n. 3–4 % ja liuenneen orgaanisen aineen pitoisuuteen n. 1–2 %. Lappajärvessä ja edelleen Väljoessa vaikutus on huomattavasti tätä pienempi. Iso-Saapasnevan turvetuotannon vesistövaikutukset eivät yllä Ähtävänjokeen eikä Iso-Saapasnevan turvetuotannon siten arvioida vaikuttavan Ähtävänjoen valtakunnallisesti uhanalaisen nilviäisen kantaan.

Kuormitusarviossa on esitetty sekä kiintoaine että COD_{Mn}. Hakijan käsityk- sen mukaan teoreettisten pitoisuuslisäyksen vertaaminen vesistöjen nyky-

tilaan on tarkoituksenmukaista. Vesistöjen nykytilaan vaikuttavat kaikki kuormitustekijät yhdessä, ei yksin turvetuotanto. Vesistöön haja-asutuksesta sekä maa- ja metsätaloudesta kohdistuva hajakuormitus vaikuttaa vesistössä samansuuntaisesti kuin turvetuotannon kuormitus. Huomioitavaa on lisäksi, että laskennalliset pitoisuusvaikutukset on tehty koko kuormitusarviossa esitetyn kuormituksen perusteella, eikä niissä oteta huomioon vesistössä tapahtuvia muutoksia, esim. ravinteiden sitoutumista ja sedimentoitumista.

Vedet tummuvat yleisesti Suomessa ja pohjoisella pallonpuoliskolla. Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Näin ollen Iso-Saapasnevan turvetuotannon aloittaminen ei ole ristiriidassa vesienhoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa esitettyjen tavoitteiden kanssa. Edellä olevaan viitaten voidaan todeta, että Iso-Saapasnevalle suunniteltu vesienkäsittely on vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman mukaista.

Eri lähteistä vesistöihin kohdistuvaa ravinne- ja kiintoainevirtaamaa voidaan suuntaa-antavasti arvioida Suomen ympäristökeskuksen vesistömallijärjestelmän vedenlaatumallin (SYKE-WSFS-Vemala) avulla. Mallin mukaan Vieresjoen Valuma-alueen kiintoaineen kokonaiskuormasumma (22.6.2015) on 1 195 t/vuosi, fosforin 3 085 kg/vuosi ja typen 52 t/vuosi. Iso-Saapasnevan tuotantovaiheen nettokuormituksen arvioidaan olevan noin 3 950 kg/a kiintoainetta, 35 kg/vuosi fosforia ja 1 180 kg/a typpeä.

Turvetuotannon päästöt tunnetaan hyvin: turvetuotantoalueiden päästö-tarkkailua on tehty ympärivuotisesti jo 1990-luvun lopulta lähtien. Myös Iso-Saapasnevan kuormitusarviointi perustuu useiden vuosien ympärivuotiseen vedenlaatuaineistoon ja jatkuvaan vesimäärän mittaukseen. Näytteenoton painopisteaika (1 näyte/viikko) on kevättulvakausi, jolloin mittaus-aseman kautta virtaa merkittävä osa vuoden vesimäärästä. Myös ns. rankkasadenäytteitä sisältyy aineistoon. Näin saatuja ominaiskuormituslukuja voidaan pitää luotettavina arvioitaessa eri vesiensuojelumenetelmillä varustettujen tuotantoalueiden päästöjä. Iso-Saapasnevan kuormitus- ja vaikutusarvioinnin tarkkuus on riittävä.

Iso-Saapasnevan pintavalutuskentän pinta-ala on 16,0 ha ja osuus valuma-alueestaan 7,7 %. Turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen (Ympäristöministeriö 2013) mukaan ojitetun kentän pinta-alan tulee olla vähintään 5 % valuma-alueestaan. Valumavesien vaikutukset vesistössä ovat tapauskohtaisia ja riippuvat mm. turvetuotantoalueen koosta, vesiensuojelurakenteista, valuma-alueosuudesta, etäisyydestä vesistöön, laimentumisolosuhteista sekä vesistön laadusta. Koska valumavesien käsittelyssä käytetään pumppausta vesien johtamiseksi pintavalutuskentälle, vettä padottuu rankkasadeajankohtina laskeutusaltaisiin ja sarkaojiin, mikä pienentää alueelta tulvatilanteissa lähteviä vesi- ja ainemääriä.

Käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailu on hakemuksessa esitetty suoritettavaksi Vapo Oy:n läntisen Suomen turvetuotantoalueiden käyt-

tö-, päästö-, ja vaikutustarkkailuohjelman v. 2014–2018 mukaisesti. Tarkkailun raportointi on esitetty ohjelman kohdassa 8, ”Tulosten toimittaminen ja raportointi”. Tarkkailutulokset esitetään ilmoitettavaksi ohjelmassa esitetyn mukaisesti.

Hakemuksen liitekohdassa 9 on esitetty Iso-Saapasnevan turvetuotantoalueen käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelma, jonka mukaisesti tarkkailu on suunniteltu toteutettavaksi. Vesistötarkkailun vesinäytteet otetaan läntisen Suomen yhteistarkkailuohjelman mukaisesti kolme kertaa vuodessa, maaliskuu–toukokuussa, elokuussa sekä syys–lokakuussa tarkkailuohjelmaesityksen mukaisista havaintopaikoista.

Turvetuotantoalueiden valumavedet ovat luontaisesti happamia. Mahdollisesti happamilta sulfaattimailta tulevaa vettä käsitellään läntisen Suomen yhteistarkkailuohjelman v. 2014–2018 kohdassa 6.10. Iso-Saapasnevan tarkkailu toteutetaan kuten yhteistarkkailuohjelmassa on esitetty. Kun turvetuotantoalueen valumaveden pH on alle 4,5, määritetään sähkönjohtavuus ja sulfaatti. Esimerkiksi asiditeettimääritys ei sovellu, koska se kuvaa yleensä veden kykyä vastustaa muutosta emäksiseen suuntaan, eikä happamuuden lähdettä, joka voi olla joko turve- tai mineraalimaa. Turvetuotantoalueilta tulevassa vedessä on tyypillisesti alhainen sulfaattipitoisuus ja sähkönjohtavuus. Kun vesi on happamoitunut turvekerroksen alapuolisen mineraalimaan hapettumisen seurauksena, veden pH laskee ja sähkönjohtavuus sekä sulfaattipitoisuus nousevat.

Näytteenoton suorittaa poikkeustilanteita (mm. rankkasadenäytteet) lukuun ottamatta ulkopuolinen konsultti, jonka ammattitaito on todennettu akkreditoinnilla ja/tai henkilökohtaisella sertifikaatilla.

Hakijan käsityksen mukaan hakemuksessa esitetty käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelma on riittävän kattava ja Iso-Saapasnevalle hyvin soveltuva. Turvetuotannon jälkeiset uudet maankäyttömuodot (jälkikäyttö) eivät yleensä ole ympäristöluvanvaraista toimintaa. Seuraavasta maankäytöstä päättää alueen maanomistaja.

Hakija on esittänyt pintavalutuskentältä lähtevälle vedelle ympärivuotisena keskiarvona laskettavia pitoisuuden raja-arvoja alkaen kolmantena vuotena kentän käyttöönotosta. Viimeisenä olevaan puhdistusmenetelmään kohdistuvaan puhdistustehovaatimukseen liittyy ongelmia, kuten perusvesienkäsittelyn vaikutuksen jääminen tarkastelun ulkopuolelle, tulevan veden hyvä laatu, yläpuolisen näytteenottopaikan sijoittaminen ja kaksinkertainen ylä- ja alapuolen tarkkailu. Koska tuotantoalueelta lähtevän veden laatu on purkuvesistöön kohdistuvien vaikutusten kannalta ratkaiseva, hakija katsoo, että on tarkoituksenmukaisinta edellyttää Iso-Saapasnevan tuotantoalueilta lähtevältä kuivatusvedeltä laatutaso. Jos luvassa asetetut pitoisuusrajat eivät toteudu kahtena peräkkäisenä vuotena, luvan hakijan on tehtävä selvitys ja tehostamissuunnitelma aikatauluineen Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Kaikki mahdollisuudet vesien johtamiseksi pintavalutukseen mahdollisimman vähän ojitetulle alueelle on selvitetty. Hakijan arvion mukaan Iso-Saapasnevan tuotantoalueen kuivatusvesien puhdistus on parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista. Uusien turvetuotantoalueiden sijoittamiselle potentiaalisesti happamalle sulfaattimaalle ei ole estettä, kun kuivatusvesien happamoitumisen riski on asianmukaisesti arvioitu ja toiminnassa kaikin puolin huomioidaan ennaltaehkäisevät toimenpiteet tapauskohtaisesti.

Tuotantoalueelle asennetaan virtaamansäätöpadot. Veden tasainen jakautuminen laskeutusaltaisiin varmistetaan huolellisella toteutuksella ja käyttämällä tarpeen mukaan veden virtausta jakavia rakenteita. Hankealueen lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat yli 1 km:n etäisyydeltä tuotantoalueesta, joten turvepölyn ei arvioida aiheuttavan viihtyvyys- tai terveyshaittoja asukkaille. Erillistä tarkkailua pölyn määrän mittaamiseksi ei ole tarpeen suorittaa. Turpeennostolle ei ole tarpeen asettaa rajoitteita kohtuuttoman pöly- ja melu- tai terveyshaitan estämiseksi. Mikäli pölyhaittaa ilmenee, selvitetään asia ja tehdään korjaavat toimenpiteet.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen: Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Vierresjokeen ja Lappajärveen sekä edelleen Ahtävänjokeen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvien osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä.

Turvetuotannon kuormituksen vaikutuksen kalastoon arvioidaan jäävän vähäiseksi koko purkuvesistössä. Hankkeen vaikutukset Vierresjoen vedenlaatuun ja siten kalojen elinolosuhteisiin ovat vähäisiä. Hankkeen Lappajärveen aiheuttama laskennallinen vedenlaatumuutos on pieni, joten sen ei arvioida vaikuttavan kuormitukselle herkimpien kalalajien menestymiseen Lappajärvessä.

Hakemuksessa on arvioitu turvetuotantohankkeiden yhteisvaikutusta Vierresjokeen. Kuivatusvesien aiheuttamat pitoisuuslisät ovat niin vähäisiä purkuvesien nykyisiin ainepitoisuuksiin nähden, etteivät ne mainittavasti heikennä Vierresjoen vedenlaatua. Lappajärven kuormitusta on tarkasteltu hakemuksen liitteenä olevassa YVA-selostuksessa. Valuma-alueen merkittävimpiä kuormittajia ovat maatalous, haja-asutus, turkistalous, karjatalous ja metsätalous. Vesistöön haja-asutuksesta sekä maa- ja metsätaloudesta kohdistuva hajakuormitus vaikuttaa vesistössä samansuuntaisesti kuin turvetuotannon kuormitus.

Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Näin ollen Iso-Saapasnevan turvetuotannon aloittaminen ei ole ristiriidassa vesienhoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa esitettyjen tavoitteiden kanssa. Edellä olevaan viitaten voidaan todeta, että Iso-Saapasnevalle suunniteltu vesienkäsittely on vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman mukaista.

Happamien sulfaattimaiden osalta hakija viittaa soveltuvin osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä. Hakemuksen täydennyksen liitteessä 6 on esitetty arvio vaikutuksesta Vieresjoen pH-arvoihin. Arvion mukaan Iso-Saapasnevan kuivatusvedet eivät lisää Vieresjoen ja sen alapuolisten vesien happamuutta havaittavissa määrin.

Iso-Saapasnevan hankealue on valtaosin metsäojitettua ja eriasteisesti muuttunutta metsäistä suota.

Hakija on esittänyt kalatalousmaksun suuruudeksi 950 euroa.

Lappajärven kunnan ympäristölautakunta ja kunnanhallitus: Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Vieresjokeen ja Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvin osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä.

Vedet tummuvat yleisesti Suomessa ja pohjoisella pallonpuoliskolla.

Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Näin ollen Iso-Saapasnevan turvetuotannon aloittaminen ei ole ristiriidassa vesienhoito-suunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa esitettyjen tavoitteiden kanssa. Edellä olevaan viitaten voidaan todeta, että Iso-Saapasnevalle suunniteltu vesienkäsittely on vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman mukaista.

Alueen muuta turvetuotantoa on tarkasteltu hakemuksen liitteenä 1 olevan YVA-selostuksen kohdassa 2.7.1.

Lappajärven kunnan terveydensuojeluviranomainen: Tuotantoalueen kuivatus ja kuivatusvesien johtaminen ei vaikuta pohja- ja talousveden ottoon.

Järvi-Pohjanmaan rakennus- ja ympäristölautakunta: Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Vieresjokeen ja Lappajärveen sekä edelleen Ähtävänjokeen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvin osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä hakemuksessa esittämäänsä.

Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Näin ollen Iso-Saapasnevan turvetuotannon aloittaminen ei ole ristiriidassa vesienhoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa esitettyjen tavoitteiden kanssa. Edellä olevaan viitaten voidaan todeta, että Iso-Saapasnevalle suunniteltu vesienkäsittely on vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman mukaista.

Luonnontieteellisen keskusmuseon (Luomus) rengastustoimisto: Suunnitellulla tuotantoalueella sijaitseva kalasääsken pesäpuu on viime vuodet ollut asumaton. Iso-Saapasnevan hankkeen toteutuessa hakija voi

rakennuttaa kaksi korvaavaa kalasääsken tekopesää sopiville paikoille lähiympäristöön.

Museovirasto: Hankealueella ei ole tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Hankealueella on yksi tervahauta, joka ei kuitenkaan sijaitse tuotantokentällä. Hakemuksen liitekohdassa 3 on esitetty hankealueen tieto tuotantosuunnitelmakartalla.

Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut: Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Vieresjokeen ja Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvien osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä.

Järviseudun kalastusalue, Kärnän kalastuskunta ja Kurejoen kalastuskunta: Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Tuotantoalueella tehdään säännöllistä omavalvontaa, ja tuotantokaudella tuotantoyrittäjät tarkastavat kaikkien vesienkäsittelyrakenteiden kunnon ja toimivuuden kahden viikon välein ja muutoinkin tarvittaessa.

Koska valumavesien käsittelyssä käytetään pumppausta vesien johtamiseksi pintavalutuskentälle, vettä padottuu rankkasadeajanhkohtina laskeutusaltaisiin ja sarkaojiin, mikä pienentää alueelta tulvatilanteissa lähteviä vesi- ja ainemääriä. Laskeutusaltaat ja lietesyvennykset puhdistetaan kerran vuodessa tuotantokauden päätyttyä ja muulloinkin tarpeen vaatiessa.

Iso-Saapasnevalta lähtevän veden tarkkailun osalta hakija viittaa soveltuvien osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä. Vapo Oy:n turvetuotantoalueiden päästö- ja vesistö tarkkailuraportit ovat nähtävillä yhtiön internetsivuilla. Tarkkailujen tulosten toimittamisesta määrätään ympäristölupapäätöksessä.

Esitys kalataloudellisesta tarkkailusta vuosille 2014–2017 on hakemuksen liitekohdassa 9. Hakija on esittänyt kalatalousmaksun suuruudeksi 950 euroa.

Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Vieresjokeen ja Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvien osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä. Hakijan käsityksen mukaan hakemuksessa esitetty käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelma on riittävän kattava ja Iso-Saapasnevalle hyvin soveltuva.

Lappajärven osakaskunta: Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Tuotantoalueella tehdään säännöllistä omavalvontaa ja tuotantokaudella tuotantoyrittäjät tarkastavat kaikkien vesienkäsittelyrakenteiden kunnon ja toimivuuden kahden viikon välein ja muutoinkin tarvittaessa.

Turvetuotannon kuormituksen vaikutuksen kalastoon arvioidaan jäävän vähäiseksi koko purkuvesistössä. Hakija on esittänyt kalatalousmaksun suuruudeksi 950 euroa.

Kärnän metsäystseura ja Lappajärven kalastajainseura: Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Vierresjokeen ja Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvin osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä.

Turvetuotannon päästöt tunnetaan hyvin: turvetuotantoalueiden päästö-tarkkailua on tehty ympärivuotisesti jo 1990-luvun lopulta lähtien. Myös Iso-Saapasnevan kuormitusarviointi perustuu useiden vuosien ympärivuotiseen vedenlaatuaineistoon ja jatkuvaan vesimäärän mittaukseen. Näytteenoton painopisteaika (1 näyte/viikko) on kevättulvakausi, jolloin mittaus-aseman kautta virtaa merkittävä osa vuoden vesimäärästä. Myös ns. rankkasadenäytteitä sisältyy aineistoon. Näin saatuja ominaiskuormituslukuja voidaan pitää luotettavina arvioitaessa eri vesiensuojelumenetelmillä varustettujen tuotantoalueiden päästöjä. Iso-Saapasnevan kuormitus- ja vaikutusarvioinnin tarkkuus on riittävä.

Matka vesireittiä pitkin Iso-Saapasnevalta Lappajärveen on n. 10 km. Tuotantoalueen lounaispuolella sijaitsevan Lappajärven rantaan on tuotantoalueelta matkaa lähimmillään lähes kuusi kilometriä. Iso-Saapasnevan turvetuotannon aiheuttamien pölypäästöjen leviämistä lähiympäristöön selvitetiin ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä. Turvepöly ei enää sannottavasti lisää laskeumaa yli 1 000 metrin päässä tuotantoalueesta. Iso-Saapasnevan turvetuotannon meluvaikutuksia arvioitiin ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä. Turvetuotannon ja siihen liittyvän liikenteen meluvaikutukset kohdistuvat pääasiassa tuotantoalueelle sekä sen välittömään läheisyyteen.

Iso-Saapasnevan hankealue on valtaosin metsäojitettua ja eriasteisesti muuttunutta metsäistä suota. Suunnitellulla tuotantoalueella sijaitseva kalasääsken pesäpuu on viime vuodet ollut asumaton. Iso-Saapasnevan hankkeen toteutuessa hakija voi rakennuttaa kaksi korvaavaa kalasääsken pesää sopiville paikoille lähiympäristöön.

Toiminnassa noudatetaan ympäristölupapäätöksen lupaehtoja. Iso-Saapasnevan ympäristövaikutusten arviointi on tehty asianmukaisesti. Alueen muuta turvetuotantoa on tarkasteltu hakemuksen liitteenä 1 olevan YVA-selostuksen kohdassa 2.7.1.

Muistutus 5): Muistutuksen osalta viitataan edellä Kärnän metsäystseuralle ja Lappajärven kalastajainseuralle vastattuun.

2.10.2015 toimitetun muistutuksen osalta todetaan seuraavaa: Hakija viittaa hakemuksessa esittämäänsä vesistövaikutusarvioon. Iso-Saapasnevan turvetuotannon nettopitoisuusvaikutus tulevaan veden kokonaisfosforipitoisuuteen Vierresjoessa on n. 2 %, typpipitoisuuteen n. 3–4 % ja liuenneen orgaanisen aineen määrään (COD_{Mn}) n. 1–2 %.

Lappajärvessä ja edelleen Välijoessa vaikutus on huomattavasti tätä pienempi.

Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään ympärivuotisesti pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Tuotantoalueella tehdään säännöllistä omavalvontaa ja tuotantokaudella tuotantoyrittäjät tarkastavat kaikkien vesienkäsittelyrakenteiden kunnon ja toimivuuden kahden viikon välein ja muutoinkin tarvittaessa.

Koska valumavesien käsittelyssä käytetään pumppausta vesien johtamiseksi pintavalutuskentälle, vettä padottuu rankkasadeajankohtina laskeutusaltaisiin ja sarkaojiin, mikä pienentää alueelta tulvatilanteissa lähteviä vesi- ja ainemääriä.

Velvoitetarkkailun näytteenoton suorittaa ulkopuolinen konsultti, jonka ammattitaito on todennettu akkreditoinnilla ja/tai henkilökohtaisella sertifikaatilla. Iso-Saapasnevalta lähtevän kuivatusveden tarkkailu on hakemuksessa esitetty tehtäväksi Vapo Oy:n läntisen Suomen alueen käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelman vuosille 2014–2018 mukaisena ympärivuotisena tarkkailuna. Näytteenoton painopisteaika on kevättulva-aika. Virtaama mitataan jatkuvatoimisesti.

Tuotantoalueen ulkopuoliset vedet johdetaan eristysojassa tuotantosuunnitelmakartan mukaisesti. Eristysojien tarkoituksena on estää ulkopuolisten vesien pääsy tuotantoalueelle, jotta ne eivät heikentäisi vesienkäsittelyrakenteiden toimintaa tai tekisi mahdottomaksi päästöjen luotettavaa mittaamista. Eristysojissa johdetaan tuotantoalueen ulkopuolisia vesiä, ei tuotantoalueen vesiä. Eristysojina hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan jo olemassa olevia metsäojia.

17.3.2016 toimitetun muistutuksen osalta todetaan seuraavaa: Hakija katsoo ensisijaisesti, että hakemuksen kuulutusajan jälkeen saapunut muistutus tulisi jättää lupakäsittelyssä huomioimatta. Iso-Saapasnevan kaikki kuivatusvedet käsitellään ympärivuotisesti pintavalutuskentällä, mikä edustaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Pintavalutuskenttäpuhdistuksella kuivatusvesistä poistetaan kiintoainetta ja ravinteita. Hakija on esittänyt pintavalutuskentältä lähtevälle vedelle enimmäispitoisuuden raja-arvoja, jotka osaltaan varmistavat vesienpuhdistuksen hyvän laatutason.

Koska valumavesien käsittelyssä käytetään pumppausta vesien johtamiseksi pintavalutuskentälle, vettä padottuu rankkasadeajankohtina laskeutusaltaisiin ja sarkaojiin, mikä pienentää alueelta tulvatilanteissa lähteviä vesi- ja ainemääriä.

Suomen ympäristökeskuksen VALUE- valuma-alueen rajaustyökalun mukaan Vieriesjoen yläosan valuma-alue (mille Iso-Saapasnevan kuivatusvedet johdetaan) on pinta-alaltaan noin 5 441 ha, josta Iso-Saapasnevan turvetuotantoalueen (189,8 ha) osuus on noin 3,5 % eli pieni.

Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa hakemuksessa, sekä täydennyksissä ja vastineissa aikaisemmin esittämäänsä.

Muistutus 6): Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Vierresjokeen ja Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvin osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä. Vedet tummuvat yleisesti Suomessa ja pohjoisella pallonpuoliskolla. Iso-Saapasnevan turvetuotannon aiheuttamien pölypäästöjen leviämistä lähiympäristöön selvitettiin ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä (YVA-selostus, kohta 7.2). Hankkeesta aiheutuva pölylaskeuma on esitetty vyöhykkeinä kartalla YVA-selostuksen sivulla 66. Vapo Oy:n turvetuotantoalueiden päästö- ja vesistötarkkailuraportit ovat nähtävillä yhtiön internetsivuilla.

Muistutus 7): Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvin osin kohdassa edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä.

Muistutus 8): Karttatarkastelun perusteella kiinteistön Rantala (403-402-13-95) peltoalueet sijaitsevat lähimmillään n. 200 m:n etäisyydeltä Iso-Saapasnevan tuotantoalueen itäreunasta. Peltoalueen ja turvetuotantoalueen välissä on Saapaskangas. Turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen (Ympäristöministeriö 2013) mukaan etäisyyden pellostä, jolla viljellään esim. nurmirehua tai kaalia, tulee olla vähintään 50 metriä. Iso-Saapasnevan turvetuotannosta Lappajärveen kohdistuvien vesistövaikutusten osalta hakija viittaa soveltuvin osin edellä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esittämäänsä.

Muistutus 9): Karttatarkastelun perusteella kiinteistön Kaunisto (403-401-40-2) peltolohkot sijaitsevat lähimmillään n. 310 m:n etäisyydellä Iso-Saapasnevan tuotantoalueen eteläreunasta. Turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen (Ympäristöministeriö 2013) mukaan etäisyyden pellostä, jolla viljellään esim. nurmirehua tai kaalia, tulee olla vähintään 50 metriä. Turvetuotantoalueelta tulevat vedet käsitellään pintavalutuskentällä ja ohjataan hakemuksen liitekohdan 3 suunnitelmakarttojen mukaisesti laskuojaan ja edelleen Vierresjokeen. Tuotantoalueen ulkopuoliset vedet johdetaan eristysojassa tuotantosuunnitelmakartan mukaisesti.

Muistutus 10): Hakijan käsityksen mukaan Iso-Saapasnevan turvetuotantoalue ei vaikuta vaikeuttavasti muistuttajan omaan turvetuotantokäyttöön.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Ympäristöluparatkaisu

Aluehallintovirasto hylkää hakemuksen.

RATKAISUN PERUSTELUT

Koko tuotantoalueen (hieman alle 190 ha) kuivatusvedet olisi johdettu noin 500 metrin pituista laskuojaa pitkin Vieresjokeen, joka laskee Lappajärveen vesiteitse noin 10 km:n etäisyydellä tuotantoalueesta. Suurin osa, noin 90 %, suunnitellusta tuotantoalueesta on ojitettua. Osa alueesta sijaitsee potentiaalisesti happamalla sulfaattimaalla.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa hankealuetta koskevan suunnittelumääräyksen III mukaan turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset siten, että kokonaiskuormitus pysyy nykyisellä tasolla.

Vieresjokea kuormittavat nykyisin erityisesti metsätalous, turkistarhaus ja peltoviljely. Turvetuotannon osuus Vieresjoen valuma-alueen (47.07) pinta-alasta on nykyisin noin 0,3 %. Iso-Saapasnevan turvetuotannon toteutuksessa turvetuotantoalueiden osuus valuma-alueen pinta-alasta olisi yli 2 %.

Vesienhoidon suunnittelussa Iso-Saapasnevan purkuvesistö kuuluu Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen toimenpideohjelma-alueeseen. Toimenpideohjelma-alueella uusien turvemaiden sijoittamisessa tulee käyttää valuma-aluekohtaista suunnittelua, jossa huomioidaan kokonaisvaltaisesti valuma-alueen kuormitus ja alapuolisen vesistön tila sekä herkkyys turvetuotannosta aiheutuvalle lisäkuormalle. Myös turvetuotannossa tulee huomioida happamien sulfaattimaiden aiheuttamien vesistöhaittojen ennaltaehkäisy.

Vieresjoen ekologinen tila on luokiteltu Luodon-Öjanjärveen laskevien vesistöjen toimenpideohjelmassa tyydyttäväksi ja kemiallinen tila hyvää huonommaksi. Joen ekologinen tila on noussut vesienhoidon edellisestä suunnittelukaudesta yhdellä luokalla, mutta kyseessä on toimenpideohjelman mukaan ennemminkin luokittelukriteereistä johtuva muutos kuin varsinainen tilan parantuminen. Vieresjoen hyvän tilan saavuttaminen edellyttää selkeää ravinnekuormituksen vähentämistä. Tavoitteena on, että veden kokonaisfosforipitoisuus laskee yli 50 % toimenpideohjelman laatimisajankohdan tasosta.

Lappajärven ekologinen tila on luokiteltu toimenpideohjelmassa tyydyttäväksi ja kemiallinen tila hyväksi. Toimenpideohjelman mukaan hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tavoitteena on ravinne- ja klorofyllipitoisuuksien lasku (20 %), levähaittojen loppuminen tai harvinaistuminen, elinvoimainen ja monipuolinen kalasto sekä veden tummumisen pysäyttäminen.

Vieresjoen vesi on lievästi hapanta, runsashumuksista ja rehevää/erittäin rehevää. Vieresjoella kalastetaan, ja joen kalasto on suhteellisen monipuolista. Joen kalataloudellista arvoa lisää se, että se on potentiaalinen poikastuotantoalue Lappajärven kalastolle.

Lappajärven syvänteissä on todettu ajoittain kerrostuneisuuskausien lopulla hapenpuutetta ja järvessä esiintyy sinileväkukintoja. Järvi on kalataloudellisesti erittäin merkittävä ja siellä harjoitetaan runsaan vapaa-ajan kalastuksen lisäksi myös ammattikalastusta. Järvellä on suuri paikallinen ja alueellinen virkistyskäyttömerkitys.

Iso-Saapasnevan kuivatusvedet olisi johdettu laskeutusaltaiden kautta ojitetulla alueella sijaitsevalle pintavalutuskentälle. Hakijan mukaan kaikki mahdollisuudet vesien johtamiseksi pintavalutukseen mahdollisimman vähän ojitetulle alueelle on selvitetty.

Pintavalutuskentän pintaturpeen fosfori- ja raskasmetallipitoisuuksien suhde $(Fe + Al + Mn)/P$ on ollut noin 7, kun suositus on > 50 . Suhdeluvun perusteella ei saada luotettavaa tietoa pintavalutuskentän toimivuudesta, sillä toimivuusarvio perustuu ainoastaan 11 kohteen tietoihin. Iso-Saapasnevan pintavalutuskentän suhdeluku 7 antaa kuitenkin viitteitä siitä, että pintavalutuskenttä ei poistaisi tehokkaasti fosforia. Pintavalutuskentän pinta-ala olisi mitoitusohjeellista suurempi, mutta kentän muoto huomioon ottaen aluehallintoviraston arvion mukaan ei ole varmaa, että vedet jakautuisivat tasaisesti koko suunnitellun kentän alueelle. Iso-Saapasnevan noin 190 ha:n tuotantoalan vedet käsiteltäisiin yhdellä pintavalutuskentällä, ja siten tämän yhden pintavalutuskentän häiriötilanteessa päästöjen määrä voisi olla suuri. Ojitettujen pintavalutuskenttien toimintaan liittyy yleensäkin epävarmuustekijöitä, muun muassa lumen sulamisen ja rankkasateiden aiheuttamien ylivalumien aikana. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen pintavalutuskenttä ei kokonaisarvion perusteella ole aluehallintoviraston arvion mukaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukainen vesienkäsittelymenetelmä Iso-Saapasnevan olosuhteissa.

Pinta-alaltaan suuri Iso-Saapasnevan turvetuotantoalue olisi lisännyt ravinne-, humus- ja kiintoainepäästöjä muun muassa maatalouden ja turkistarhauksen jo nykyisin kuormittamaan Vierresjokeen. Vierresjoen ekologisen tilan nostamiseksi tyydyttävästä hyvään tulisi jokeen tulevaa ravinnekuormitusta vähentää selkeästi. Ekologiselta tilaltaan tyydyttävän Lappajärven tilan parantuminen on viime vuosina hidastunut. Iso-Saapasnevan turvetuotannon päästöt olisivat osaltaan hidastaneet järven hyvän tilan saavuttamista.

Turvetuotantoalueen suuri pinta-ala sekä ojitetun pintavalutuskentän toimintaan ja päästöjen määrään liittyvä epävarmuus sekä alapuolisten vesistöjen tila ja tilatavoitteet huomioon ottaen aluehallintovirasto arvioi, että Iso-Saapasnevan päästöistä aiheutuisi yhdessä valuma-alueen muun kuormituksen kanssa vesistön merkittävän pilaantumisen vaaraa. Ympäristöluvan myöntämisen edellytyksiä turvetuotannolle ei siten ole.

Aluehallintovirasto arvioi, että suunnitellusta turvetuotannosta aiheutuva merkittävä vesistön pilaantumisvaara on este ympäristöluvan myöntämiselle. Sen takia aluehallintoviraston ei ole ollut tarpeen arvioida, onko suunnitellulla tuotantoalueella sijaitseva puu, missä on sääksen tekopesä, luonnonsuojelulain 39 §:n toisen momentin tarkoittama pesäpuu ja mikä merkitys sillä on lupaharkinnassa.

VASTAUS LAUSUNTOIHIN JA MUISTUTUKSIIN

Ratkaisu huomioon ottaen vastauksen antaminen lausunnoissa ja muistutuksissa oleviin vaatimuksiin ei ole tarpeen.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 6, 41, 42 §

Luonnonsuojelulaki 39 §

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 28 §

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksu on 20 100 euroa. Lasku lähetetään erikseen Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Aluehallintoviraston maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (1092/2013) liitteen maksutaulukon mukaan yli 150 hehtaarin tuotantoalueen ympäristöluvan käsittelystä perittävä maksu on 20 100 euroa.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös Hakija

Jäljennös päätöksestä (sähköisesti)

Lappajärven kunta

Lappajärven kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Lappajärven kunnan terveydensuojeluviranomainen

Vimpelin kunta

Vimpelin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

/ kalatalousviranomainen

Suomen ympäristökeskus

Ilmoitus päätöksestä

Asianosaisille, joille on lähetetty lupahakemuksesta erityistiedoksianto sekä niille, jotka ovat esittäneet muistutuksia, vaatimuksia ja mielipiteitä.

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla ja lehdessä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Lappajärven kunnan sekä Vimpelin kunnan virallisella ilmoitustaululla.

Kuulutuksesta ilmoitetaan Järviseudun Sanomat –lehdessä.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite

Valitusosoitus

Satu Ahola

Johanna Ojala

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Satu Ahola. Asian on esitellyt ympäristöylitarkastaja Johanna Ojala.

JO/KSa

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen	Aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta . Asian käsittelystä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.												
Valitusaika	Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy 11.11.2016.												
Valitusoikeus	Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, alueelliset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.												
Valituksen sisältö	Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava -päätos, johon haetaan muutosta -valittajan nimi ja kotikunta -postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi) -miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta -mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi -perusteet, joilla muutosta vaaditaan -valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faksilla tai sähköpostilla)												
Valituksen liitteet	Valituskirjelmään on liitettävä -asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle -mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta												
Valituksen toimittaminen	Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeuteen. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan lähettää myös faksina tai sähköpostilla, jolloin valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.												
Vaasan hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot	<table> <tr> <td>käyntiosoite:</td><td>Korsholmanpuistikko 43, 4. krs</td></tr> <tr> <td>postiosoite:</td><td>PL 204, 65101 Vaasa</td></tr> <tr> <td>puhelin:</td><td>029 56 42780</td></tr> <tr> <td>faksi:</td><td>029 56 42760</td></tr> <tr> <td>sähköposti:</td><td>vaasa.hao@oikeus.fi</td></tr> <tr> <td>aukioloaika:</td><td>klo 8–16.15</td></tr> </table>	käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs	postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa	puhelin:	029 56 42780	faksi:	029 56 42760	sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi	aukioloaika:	klo 8–16.15
käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs												
postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa												
puhelin:	029 56 42780												
faksi:	029 56 42760												
sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi												
aukioloaika:	klo 8–16.15												
Oikeudenkäyntimaksu	Vaasan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 250 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.												